

Βρυξέλλες, 22.11.2018
COM(2018) 772 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Η Ενιαία Αγορά σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο

Ένα μοναδικό πλεονέκτημα που χρειάζεται ανανεωμένη πολιτική δέσμευση

Η ενιαία αγορά είναι ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος. Χάρη σε αυτήν, η Ευρώπη είναι ένα από τα πλέον ελκυστικά μέρη στον κόσμο για να ζει και να επιχειρεί κανείς. Κατά τα τελευταία 25 έτη, έχει συμβάλει καθοριστικά στην αύξηση της ευημερίας και της ευμάρειας των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει τονώσει την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας, προσφέροντας στις επιχειρήσεις πρόσβαση σε μια μεγάλη και ανταγωνιστική αγορά και καταργώντας τους φραγμούς που ανακόπτουν την ανάπτυξη τους και τις προσπάθειές τους να καινοτομήσουν και να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους. Χάρη στη διαφοροποίησή της, η ενιαία αγορά έχει συμβάλει στη βελτίωση της ανθεκτικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης¹. Λόγω του μεγέθους της, έχει ενισχύσει το κύρος και την επιρροή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον κόσμο. Τα οφέλη της ενιαίας αγοράς υπερβαίνουν κατά πολύ τα οφέλη της ζώνης ελεύθερων συναλλαγών και της τελωνειακής ένωσης και περιλαμβάνουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Αυτές οι τέσσερις ελευθερίες, οι οποίες από κοινού επιτρέπουν την απρόσκοπτη άσκηση εμπορικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, αποτελούν τον πυρήνα της ενιαίας αγοράς. Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα οικονομικά οφέλη της ενιαίας αγοράς ανέρχονται στο 8,5 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ένωσης.

Μολονότι η ενιαία αγορά έχει πετύχει πολλά, απαιτούνται σήμερα, αλλά και πάντα θα απαιτούνται, προσπάθειες για τη διατήρηση και τη βελτίωσή της. Για να εξακολουθήσει η ενιαία αγορά να είναι πηγή ανάπτυξης και ευκαιριών για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, πρέπει να συνεχίσει να προσαρμόζεται στις νέες εξελίξεις και προκλήσεις. Υπάρχουν πολλές και διάφορες απόψεις σχετικά με τις προτεραιότητες που θα πρέπει να επιδιωχθούν και αντικρουόμενες αντιλήψεις σχετικά με τα πιθανά οφέλη. Η παγκοσμιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν τεράστιες ευκαιρίες, αλλά θέτουν επίσης ουσιαστικά ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσον, πότε, για ποιούς τομείς και με ποιόν τρόπο θα πρέπει να θεσπιστούν κανονιστικές ρυθμίσεις. Η ασυνεπής ή ελλιπής εφαρμογή των κοινών κανόνων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, ενώ απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για να διασφαλίζεται ότι οι εν λόγω κανόνες είναι κατάλληλοι για τους επιδιωκόμενους σκοπούς σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Ίσως το σημαντικότερο από όλα είναι ότι όσο περισσότερο προχωρά η ολοκλήρωση, τόσο πιο δύσκολο γίνεται το κάθε καινούριο βήμα σε πολιτικό επίπεδο, καθώς τίγονται ολοένα και πιο ευαίσθητα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα. Αποδεικνύεται δύσκολο, για παράδειγμα, να ενταθεί η ολοκλήρωση σε τομείς όπως οι υπηρεσίες, που θα έδιναν σημαντική ώθηση στην παραγωγικότητα και την ανάπτυξη, και η φορολογία, όπου οι αποκλίσεις των εφαρμοστέων κανόνων θεωρούνται από πολλές επιχειρήσεις ως μείζον εμπόδιο για την ενιαία αγορά. Το ίδιο ισχύει και για την κοινωνική διάσταση της ενιαίας αγοράς, στην οποία είναι απαραίτητο να επιτευχθεί πρόοδος προκειμένου να μπορούν όλοι οι πολίτες να ωφεληθούν πλήρως από την ολοκλήρωση.

Ως αποτέλεσμα αυτών των προκλήσεων, η εμβάθυνση της ολοκλήρωσης σήμερα απαιτεί περισσότερο πολιτικό θάρρος και αποφασιστικότητα, από ό,τι πριν από 25 χρόνια, και περισσότερες προσπάθειες από ποτέ για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ λόγων και έργων. Ερχόμαστε υπερβολικά συχνά αντιμέτωποι με καταστάσεις όπου η συναίνεση που φαίνεται να υπάρχει στο ανώτατο επίπεδο σχετικά με την ανάγκη εμβάθυνσης της ενιαίας αγοράς δεν συνοδεύεται από πολιτική βούληση για την υιοθέτηση των συγκεκριμένων μέτρων που προτείνει η Επιτροπή και τα οποία θα είχαν πραγματικό αντίκτυπο ή για τη μεταφορά στο

¹ Ομιλία του Μ. Draghi, Economic and Monetary Union: past and present, 19 Σεπτεμβρίου 2018, Βερολίνο, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

εθνικό δίκαιο και εφαρμογή των μέτρων που έχουν ήδη συμφωνηθεί. Ακόμα και όταν εκφράζουν τη στήριξή τους για περαιτέρω ολοκλήρωση της αγοράς ή για περαιτέρω εναρμόνιση, τα κράτη μέλη συχνά προωθούν μόνο τις εγγύριες προσεγγίσεις τους ως βάση για τους ευρωπαϊκούς κανόνες, κάτι που μπορεί να προκαλέσει πολιτικές εντάσεις. Ως αποτέλεσμα, γίνονται επανειλημμένες εκκλήσεις προς την Επιτροπή να προτείνει νέες ιδέες, αλλά η βούληση για την υλοποίησή τους δεν είναι εγγυημένη. Επομένως, πρέπει να δημιουργηθεί ανοιχτός διάλογος σχετικά με τα θέματα αυτά και να ανανεωθεί η δέσμευση των ηγετών όσον αφορά όλες τις διαστάσεις της ενιαίας αγοράς.

Με τη στρατηγική για την ενιαία αγορά, την Ένωση Κεφαλαιαγορών και τη στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά, η Επιτροπή έχει προτείνει μια φιλόδοξη και ισορροπημένη δέσμη μέτρων κατά την τελευταία τετραετία που θα εμβαθύνει περαιτέρω και θα καταστήσει δικαιότερη την ενιαία αγορά. Οι προτάσεις αυτές από κοινού συναποτελούν το νομικό πλαίσιο για μια μελλοντοστραφή ενιαία αγορά. Αρκετές προτάσεις έχουν ήδη εγκριθεί, αλλά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δεν έχουν ακόμη καταλήξει σε συμφωνία για 44 από τις 67 προτάσεις που περιλαμβάνονται στις εν λόγω στρατηγικές (βλ. παράρτημα Ι). Η Επιτροπή έχει επίσης υποβάλει σημαντικές προτάσεις με μακρόπνοη προοπτική όσον αφορά τις πολιτικές για την κυκλική οικονομία, την ενέργεια, τις μεταφορές και το κλίμα, οι οποίες θα εμβαθύνουν την ενιαία αγορά και θα ενθαρρύνουν την αειφόρο ανάπτυξη. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ο δίκαιος χαρακτήρας της ενιαίας αγοράς, η Επιτροπή έχει προτείνει διασφαλίσεις στους τομείς της απασχόλησης, της φορολογίας και του εταιρικού δικαίου.

Τον Μάρτιο του 2018 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να αξιολογήσει την τρέχουσα κατάσταση της ενιαίας αγοράς όσον αφορά την υλοποίηση, την εφαρμογή και την επιβολή της ισχύουσας νομοθεσίας που διαδραματίζει καίριο ρόλο για τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, καθώς και τους εναπομένοντες φραγμούς και τις ευκαιρίες για την πλήρη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μια πρώτη απάντηση στο αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και εκδίδεται σε συνδυασμό με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης και με μια ανακοίνωση που προβαίνει σε απολογισμό του επενδυτικού σχεδίου². Παρουσιάζει την τρέχουσα κατάσταση, υπενθυμίζοντας τα οφέλη για τους πολίτες, τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη να επιτευχθεί συμφωνία, επί των προτάσεων που έχουν υποβληθεί, πριν από το τέλος του τρέχοντος νομοθετικού κύκλου. Τονίζει την ανάγκη για αποτελεσματικότερη υλοποίηση, εφαρμογή και επιβολή των κανόνων της ενιαίας αγοράς. Αποτιμά επίσης τα κύρια εμπόδια που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου η ενιαία αγορά να συνεχίσει να λειτουργεί αποτελεσματικά, κάτι που θα δώσει στην Ένωση τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προσφέρει μια ενιαία αγορά που είναι σε θέση να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις του μέλλοντος και που θα συμβάλει τελικά στη διασφάλιση της ανάπτυξης και της ευημερίας για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις της, καθώς και θα διαμορφώσει το παγκόσμιο θεματολόγιο.

1. Ενδυνάμωση και προστασία

Η ενιαία αγορά αποτελεί ισχυρή κινητήρια δύναμη για την ανταγωνιστικότητα της Ένωσης και την ευημερία των κατοίκων της. Επιτελεί σημαντική κοινωνική λειτουργία, καθώς δημιουργεί έναν κοινό τόπο διαβίωσης που βασίζεται σε κοινούς κανόνες για περισσότερους από 512 εκατομμύρια Ευρωπαίους. Σύμφωνα με το εαρινό ευρωβαρόμετρο του 2018, το 82 % των πολιτών της Ένωσης υποστηρίζουν την ελευθερία να ζουν, να εργάζονται, να σπουδάζουν και να ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα σε άλλα κράτη μέλη. Πρόκειται για το υψηλότερο επίπεδο στήριξης που συγκεντρώνει πολιτική της Ένωσης³. Επιπλέον, η

² COM(2018) 770 και COM(2018) 771 αντίστοιχα.

³ Τακτικό Ευρωβαρόμετρο 89, Άνοιξη 2018.

εξωτερική διάσταση της ενιαίας αγοράς δημιουργεί επίσης οικονομικά και κοινωνικά οφέλη, καθώς έχει δώσει στην Ένωση μοναδική δυνατότητα άσκησης επιρροής σε διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις και αποτελεί πλεονέκτημα για την προσέλκυση επενδύσεων και ταλέντων από το εξωτερικό. Αυτό είναι ακόμη σημαντικότερο λαμβανομένου υπόψη ότι οι ανταγωνιστές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε παγκόσμιο επίπεδο είναι οικονομίες με μέγεθος ηπείρου.

1.1 Περισσότερες ευκαιρίες και οφέλη για τους πολίτες

1.1.1 Περισσότερες επιλογές, χαμηλότερες τιμές και καλύτερη προστασία για τους καταναλωτές

Η εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων, έχει αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Οι καταναλωτές έχουν στη διάθεσή τους περισσότερες επιλογές και απολαμβάνουν προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε χαμηλότερες τιμές. Ο ανόθευτος ανταγωνισμός ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να καινοτομούν και να βελτιώνουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους⁴. Θετικά παραδείγματα αυτών των άμεσων οφελών είναι η μείωση κατά 35 % των τιμών των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών κατά την τελευταία δεκαετία⁵, η κατάργηση των τελών περιαγωγής και η μείωση του κόστους των αεροπορικών μεταφορών.

Η ενιαία αγορά παρέχει στους πολίτες τη δυνατότητα να πραγματοποιούν πληρωμές σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ πολύ φθηνότερα και πολύ πιο γρήγορα. Χάρη στην υιοθέτηση του ευρώ, τη δημιουργία του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA) και τη θέση σε ισχύ της ενωσιακής νομοθεσίας⁶, οι προμήθειες για τις διασυννοριακές πληρωμές σε ευρώ έχουν εναρμονιστεί με τις προμήθειες για εγχώριες πληρωμές στη ζώνη του ευρώ και ως αποτέλεσμα είναι κατά 85 % φθηνότερες. Έχει επίσης δοθεί η δυνατότητα στους πολίτες που εργάζονται και σπουδάζουν σε άλλο κράτος μέλος να χρησιμοποιούν τον λογαριασμό που διαθέτουν στη χώρα καταγωγής τους για να εισπράξουν τον μισθό τους ή να εξοφλήσουν λογαριασμούς στη χώρα κατοικίας τους.

Για να λειτουργεί αποτελεσματικά η ενιαία αγορά, οι καταναλωτές πρέπει να μπορούν να εμπιστεύονται τα προϊόντα —τόσο αγαθά όσο και υπηρεσίες— που επιθυμούν να αγοράσουν, μέσω και εκτός του διαδικτύου, και τα οποία διατίθενται σε τοπικό επίπεδο ή από άλλο κράτος μέλος. Η εμπιστοσύνη αυτή εξασφαλίζεται μέσω της ανάπτυξης ενιαίας δέσμης ενωσιακών κανόνων για την προστασία των καταναλωτών. Οι εν λόγω κανόνες προβλέπουν ήδη κοινά πρότυπα προστασίας σε πολλούς τομείς, όπως η ασφάλεια των προϊόντων και των τροφίμων, το περιβάλλον, τα δικαιώματα των επιβατών, η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, και η καλή μεταχείριση των ζώων.

Με τους εναρμονισμένους κανόνες της ΕΕ σχετικά με τις πληροφορίες για τα τρόφιμα έχει αυξηθεί η προστασία των καταναλωτών και έχει δημιουργηθεί ασφάλεια δικαίου για τις επιχειρήσεις τροφίμων. Έτσι ενισχύεται η κυκλοφορία και η διαθεσιμότητα τροφίμων εντός της ενιαίας αγοράς. Ειδικότερα, βάσει της νομοθεσίας, τα προσυσκευασμένα τρόφιμα και τα γεύματα εστιατορίου πρέπει να αναφέρουν σαφώς την παρουσία αλλεργιογόνων και πρέπει να παρέχουν σαφείς διατροφικές πληροφορίες. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η προστασία της υγείας των καταναλωτών και τους δίνεται η δυνατότητα να κάνουν συνειδητές επιλογές.

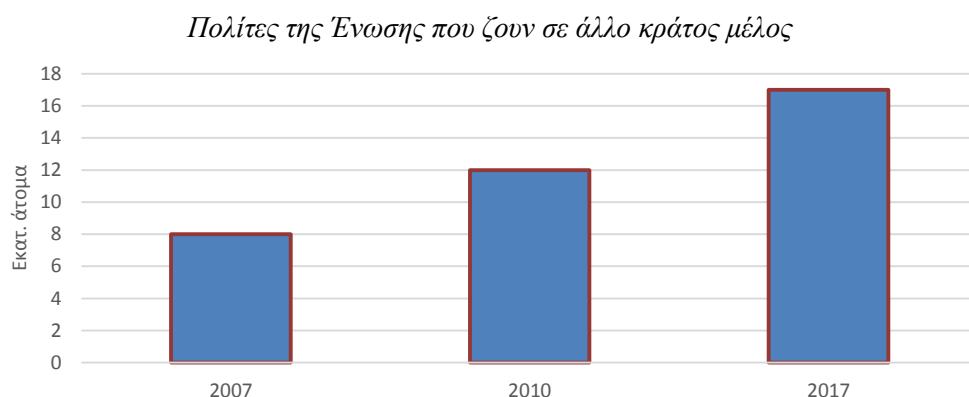
⁴ SWD(2018) 198.

⁵ Δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI) 2018, SWD (2018) 198, περίοδος αναφοράς: 2006-2015.

⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 924/2009.

1.1.2 Ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ένωσης

17 εκατομμύρια πολίτες της Ένωσης ζουν ή εργάζονται σε άλλο κράτος μέλος και 9,5 εκατομμύρια εξ αυτών είναι οικονομικά ενεργοί. Υπάρχουν περίπου 2 εκατομμύρια διασυννοριακοί μετακινούμενοι πολίτες, οι οποίοι εργάζονται ή σπουδάζουν σε άλλη χώρα από αυτή στην οποία διαμένουν⁷. Η ενδοενωσιακή κινητικότητα των προσώπων⁸ έχει αυξηθεί σημαντικά την τελευταία δεκαετία (βλ. διάγραμμα κατωτέρω). Επιπλέον, από την έναρξη του προγράμματος Erasmus, περισσότεροι από 9 εκατομμύρια πολίτες είχαν τη δυνατότητα να ζήσουν κάποιο διάστημα σε άλλη χώρα για σπουδές, εκπαίδευση ή κατάρτιση⁹. Μολονότι έχει επιτευχθεί εντυπωσιακή πρόοδος σε αυτούς τους τομείς, οι αριθμοί είναι ακόμα χαμηλοί για μια ήπειρο με περισσότερους από 512 εκατομμύρια κατοίκους. Θα πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα συγκεκριμένων παραγόντων όπως η γλώσσα και οι διαφορές των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες είναι δύσκολο να ξεπεραστούν, γεγονός που σημαίνει ότι η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού είναι πιθανόν να παραμείνει σε χαμηλότερα επίπεδα στην Ένωση από ό,τι σε άλλες ολοκληρωμένες αγορές.

Πηγή: Eurostat — δικοί της υπολογισμοί

Με την κατάργηση των εμποδίων που δημιουργούν διακρίσεις και των αδικαιολόγητων ή δυσανάλογων εμποδίων στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και την καθιέρωση της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των ημεδαπών εργαζομένων και των εργαζομένων της Ένωσης, η ενιαία αγορά προσφέρει νέες ευκαιρίες απασχόλησης για τους πολίτες της Ένωσης που επιθυμούν να εργαστούν σε άλλο κράτος μέλος. Η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού ωφελεί επίσης τους τομείς της οικονομίας που πάσχουν από έλλειψη εργατικού δυναμικού. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, η κινητικότητα βοήθησε τους Ευρωπαίους εργαζόμενους να βρουν θέσεις εργασίας σε λιγότερο πληγείσες χώρες της Ένωσης.

⁷ COM (2017) 534.

⁸ Η ενδοενωσιακή κινητικότητα των προσώπων αναφέρεται στον συνολικό αριθμό των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάθε ηλικίας που ζουν σε άλλο κράτος μέλος, δηλαδή συμπεριλαμβανομένων των συνταξιούχων, των φοιτητών και των εργαζομένων.

⁹ Στον αριθμό αυτό περιλαμβάνονται 4,4 εκατ. φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 1,4 εκατ. νέοι σε προγράμματα ανταλλαγής, 1,3 εκατ. συμμετέχοντες στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, 1,8 εκατ. εργαζόμενοι, 100 000 εθελοντές και 100 000 συμμετέχοντες στο πρόγραμμα Erasmus Mundus.

Μια πολίτης της Ένωσης εργάστηκε 4 χρόνια στη Γερμανία και 32 χρόνια στην Πορτογαλία. Στη Γερμανία πρέπει κανείς να έχει εργαστεί για τουλάχιστον 5 χρόνια για να θεμελιώσει δικαίωμα στη σύνταξη, επομένως υπό κανονικές συνθήκες δεν θα καλυπτόταν από το εθνικό συνταξιοδοτικό σύστημα της Γερμανίας. Χάρη στους κανόνες της Ένωσης για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, η γερμανική συνταξιοδοτική αρχή υποχρεούται να συνυπολογίσει τα χρόνια που η συγκεκριμένη πολίτης εργάστηκε στην Πορτογαλία και να καταβάλει μέρος της σύνταξής της που αντιστοιχεί στα 4 χρόνια που εργάστηκε στη Γερμανία.

Εντούτοις, είναι επίσης σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι ο θετικός αντίκτυπος της ενιαίας αγοράς δεν έχει κατανεμηθεί ομοιόμορφα και ότι δεν είναι όλοι οι πολίτες σε θέση να απολαμβάνουν τις ελευθερίες της. Είναι σαφώς ανάγκη να ανταποκριθούμε στις ανησυχίες των πολιτών που ζουν σε περιοχές οι οποίες πάσχουν από υψηλή ανεργία ή υφίστανται διαρθρωτικές αλλαγές. Η αύξηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού ή της ολοκλήρωσης της αγοράς μπορεί να προκαλέσει προβλήματα για την εισοδηματική ασφάλεια και την ασφάλεια της απασχόλησης. Για να ανταποκριθεί στις ανησυχίες αυτές, η Ένωση έχει λάβει μέτρα για να ενισχύσει την ανθεκτικότητα του εργατικού δυναμικού της έναντι των αλλαγών στην αγορά εργασίας, για παράδειγμα μέσω της επανειδίκευσης ή της επανεκπαίδευσης και μέσω της δημιουργίας άρτιων προτύπων της αγοράς εργασίας. Για παράδειγμα, η πρόσφατη αναθεώρηση της νομοθεσίας σχετικά με τους αποσπασμένους εργαζόμενους παρέχει ενισχυμένη προστασία και συγκεκριμένα θέτει σε εφαρμογή την αρχή της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας στον ίδιο τόπο. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων¹⁰ αντικατοπτρίζει την κοινή αντίληψη των ευρωπαϊκών κοινωνικών προτύπων, προβλέπει ένα πρόγραμμα για την εξασφάλιση νέων και αποτελεσματικότερων δικαιωμάτων για τους πολίτες και τους εργαζομένους και ανταποκρίνεται στις νεοεμφανιζόμενες κοινωνικές και δημογραφικές προκλήσεις και τον μεταβαλλόμενο κόσμο της εργασίας. Η πολιτική συνοχής της Ένωσης διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια των πολιτών και των εδαφικών περιοχών να διαχειριστούν την ανομοιόμορφη κατανομή των οφελών της ενιαίας αγοράς.

Τον Ιούνιο του 2016 η Επιτροπή εξέδωσε νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη για να διασφαλίσει ότι οι πολίτες σε όλη την Ένωση διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση, τις κατάλληλες δεξιότητες και την κατάλληλη στήριξη στις μεταβαλλόμενες αγορές εργασίας. Στο πλαίσιο του θεματολογίου η Επιτροπή εξέδωσε σχέδιο στρατηγικής για την τομεακή συνεργασία για να αντιμετωπίσει το ζήτημα των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων αναγκών δεξιοτήτων σε διάφορους οικονομικούς τομείς.

1.2 Οφέλη για τις επιχειρήσεις

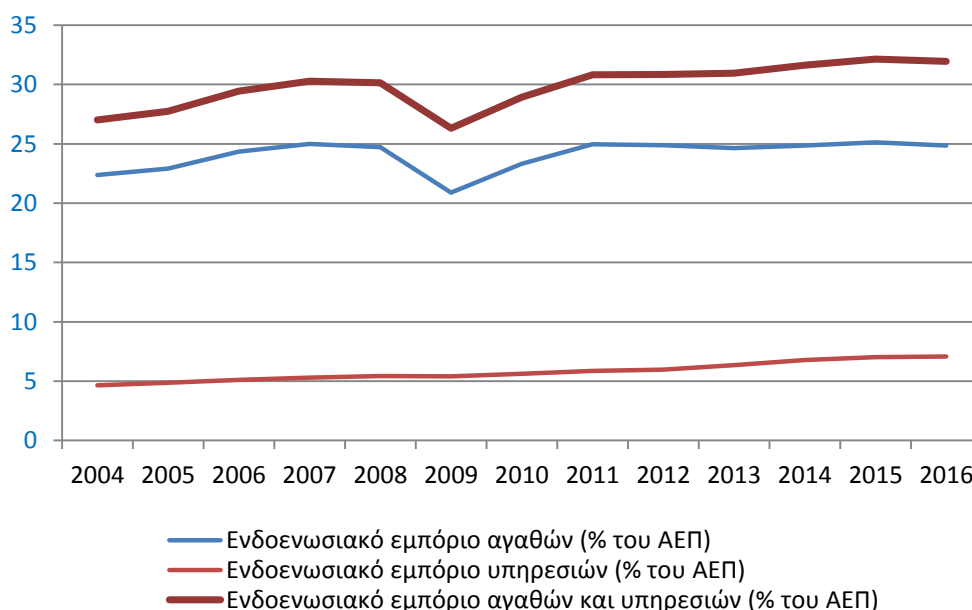
Χάρη στην εναρμόνιση των εθνικών κανόνων, στην υιοθέτηση κοινών προτύπων από όλα τα κράτη μέλη αντί για τη διατήρηση 28 διαφορετικών δεσμών προτύπων, καθώς και στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η ενιαία αγορά παρέχει πρόσβαση σε μια αγορά περισσότερων από 512 εκατομμυρίων καταναλωτών, στην οποία μπορούν να υποβάλλονται σε δοκιμή νέες ιδέες και προϊόντα. Οι ενωσιακοί κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων καθιστούν δυνατή την υιοθέτηση μιας πιο στρατηγικής προσέγγισης όσον αφορά τις δημόσιες δαπάνες και διασφαλίζουν ότι τα κράτη μέλη και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές μπορούν να επιλέγουν τις καλύτερες προσφορές βάσει ευρύτερου φάσματος κριτηρίων και όχι μόνο με βάση τη χαμηλότερη τιμή¹¹. Η διαφοροποίηση, η κλίμακα, ο πειραματισμός και η καινοτομία

¹⁰ COM(2017) 250.

¹¹ Οι δημόσιες συμβάσεις καταλαμβάνουν σημαντικό μέρος των δημόσιων επενδύσεων στην οικονομία της Ένωσης: 2 τρις. EUR ετησίως, που αντιστοιχούν στο 14 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ένωσης. COM(2017) 572.

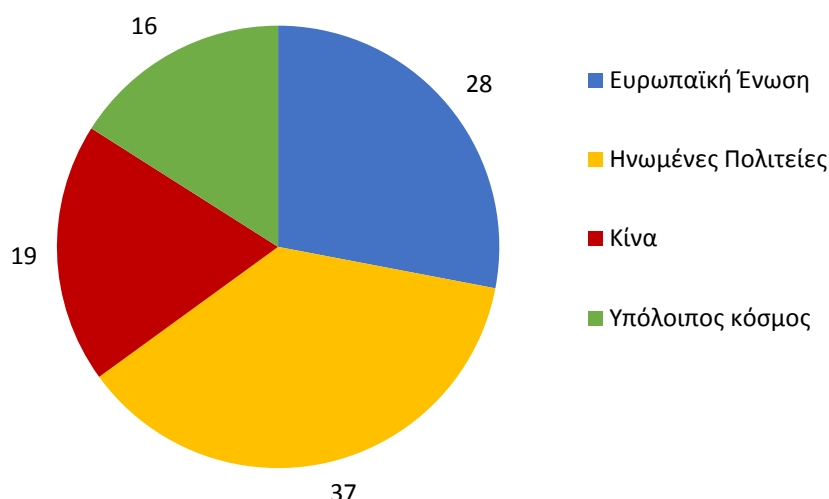
που προσφέρει η ενιαία αγορά είναι κινητήριες δυνάμεις της παραγωγικότητας και επομένως διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο. Ιδιαίτερα η ενιαία αγορά προϊόντων έχει στεφθεί με επιτυχία. Τα κανονιστικά εμπόδια εξαλείφθηκαν σε περισσότερα από το 80 % των βιομηχανικών προϊόντων με τη θέσπιση κοινών κανόνων και, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν τέτοιοι κανόνες, με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς είναι επίσης βαθύτερη. Σε σχέση με την οικονομία της Ένωσης, το ενδοενωσιακό εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκε από 27 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ένωσης το 2004 σε 33 % το 2017, αν και οι συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών εξακολουθούν να είναι πιο περιορισμένες και να υπολείπονται κατά πολύ των δυνατοτήτων τους.

Ενδοενωσιακό εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών (ως προς το μέγεθος του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ένωσης)

Πηγή: Eurostat

Η ενιαία αγορά δίνει τη δυνατότητα σε όλες τις επιχειρήσεις, μικρές και μεγάλες, να προσελκύσουν επενδύσεις για να αναπτύξουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα πέρα από τα σύνορα της χώρας τους και να αυξήσουν το μέγεθός τους ώστε να μπορέσουν να επεκταθούν τόσο εντός της Ένωσης όσο και παγκοσμίως. Χάρη σε μία από τις μεγαλύτερες αγορές στον κόσμο, η Ένωση βοηθά τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να καταστούν ανταγωνιστικές σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πηγή: Fortune, διάγραμμα του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πολιτικής Στρατηγικής

1.2.1 Τα οφέλη της ολοκλήρωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα

Παρά τη χρηματοπιστωτική κρίση, η ολοκλήρωση των κεφαλαιαγορών στην Ευρώπη έχει αυξηθεί τα τελευταία 25 χρόνια. Οι κεφαλαιαγορές έχουν επεκταθεί σημαντικά από το 1992 και το 2015 το μέγεθός τους ήταν υπερδιπλάσιο του μεγέθους της οικονομίας της Ένωσης. Όλο και περισσότεροι πάροχοι χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών είναι σε θέση να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε ολόκληρη την Ένωση χάρη σε ένα ενιαίο διαβατήριο¹². Έτσι τονώνεται ο ανταγωνισμός και δημιουργούνται νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις που χρειάζονται χρηματοδότηση στις κεφαλαιαγορές. Μπορούν πλέον να χρηματοδοτήσουν μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων τους σε ολόκληρη την ενιαία αγορά και είναι λιγότερο εξαρτημένες από την τραπεζική χρηματοδότηση. Η ενισχυμένη εποπτεία σε επίπεδο Ένωσης έχει βελτιώσει την προστασία των καταναλωτών και των επενδυτών. Η ολοκλήρωση των κεφαλαιαγορών ενισχύει επίσης την ευρωπαϊκή καινοτομία, η οποία είναι καίριας σημασίας για την αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των εταιρειών.

1.2.2 Διαμόρφωση ενός ανοιχτού και πολυμερούς εμπορικού συστήματος βασισμένου σε κανόνες και διασφάλιση της πρόσβασης σε διεθνείς αλυσίδες αξίας

Η ενιαία αγορά παρέχει τη δυνατότητα στην Ένωση να υιοθετεί ενιαία στάση στις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις. Με περισσότερους από 512 εκατομμύρια καταναλωτές και συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ύψους 15 300 δισ. EUR¹³, η ενιαία αγορά είναι μία από τις μεγαλύτερες αγορές του κόσμου. Επομένως είναι ελκυστική για τους εμπορικούς εταίρους μας και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοχλός για το άνοιγμα αγορών στο εξωτερικό κατά αμοιβαία επωφελή τρόπο. Αυτό διαπιστώθηκε πρόσφατα με την υπογραφή των συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών με την Ιαπωνία και τη Σιγκαπούρη, την πρόταση της Επιτροπής για την υπογραφή της συμφωνίας με το Βιετνάμ, την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με το Μεξικό και τις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις με τη Mercosur¹⁴, τη Χιλή, την Αυστραλία και

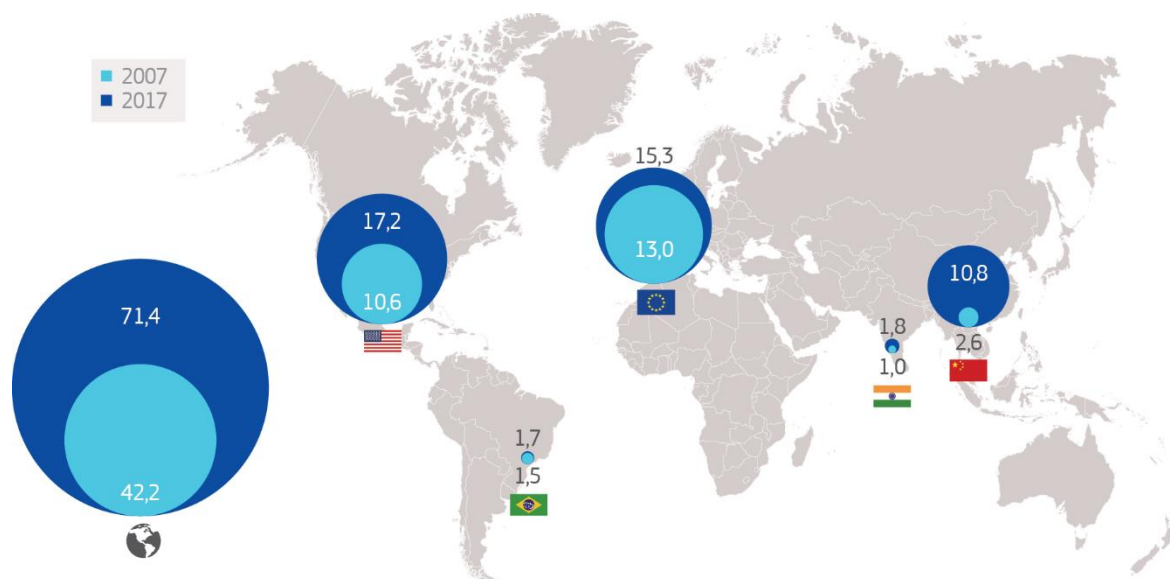
¹² Επί του παρόντος υπάρχουν 13 484 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που χρησιμοποιούν 359 953 διαβατήρια για την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ένωση.

¹³ Στοιχεία για το 2017.

¹⁴ Η «Κοινή Αγορά του Νότου» που απαρτίζεται από την Αργεντινή, τη Βραζιλία, την Παραγουάη και την Ουρουγουάη.

τη Νέα Ζηλανδία. Το φιλόδοξο εμπορικό θεματολόγιο της Ένωσης συμβάλλει στη διασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού επί ίσους όρους για τις ευρωπαϊκές εταιρείες σε αγορές τρίτων χωρών.

*Η ευρωπαϊκή οικονομία στον κόσμο
(ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τρισ. ευρώ – τρέχουσες τιμές, 2007-2017)*

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, διάγραμμα του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πολιτικής Στρατηγικής

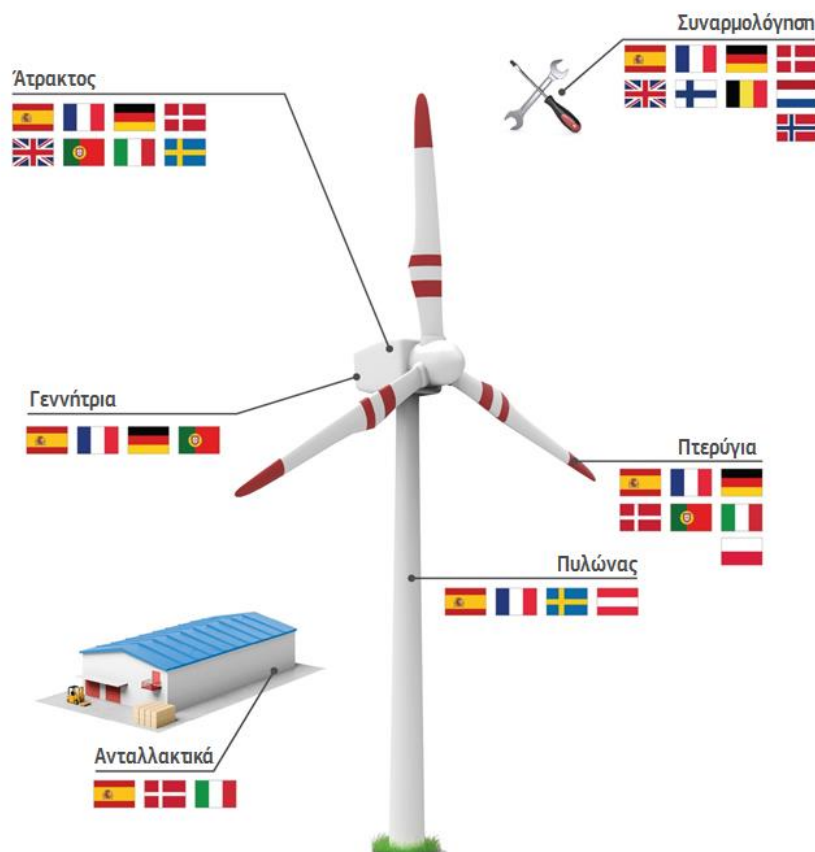
Επιπλέον, λόγω του μεγέθους της ενιαίας αγοράς, η Ένωση είναι σε θέση να διαμορφώσει το ανοιχτό και πολυμερές εμπορικό σύστημα που βασίζεται σε κανόνες. Για να αποκτήσουν πρόσβαση στην ενιαία αγορά, οι επιχειρήσεις από τρίτες χώρες πρέπει να συμμορφώνονται με τη νομοθεσία της Ένωσης, μεταξύ άλλων στους τομείς της υγείας, του περιβάλλοντος, της ασφάλειας των τροφίμων και των προϊόντων και της προστασίας των καταναλωτών. Τα εναρμονισμένα ευρωπαϊκά πρότυπα γίνονται συχνά υποδείγματα για παγκόσμια πρότυπα και η εμπορική πολιτική τα προωθεί μέσω συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών. Με πλήρη σεβασμό προς τους κανόνες της για την προστασία και το απόρρητο των δεδομένων, η Ένωση έχει προτείνει οριζόντιες διατάξεις για τις διασυνοριακές ροές δεδομένων και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των εμπορικών και επενδυτικών διαπραγματεύσεων της με τρίτες χώρες.

Το νέο πλαίσιο που προτάθηκε για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων θα συμβάλει στην προστασία των στρατηγικών συμφερόντων της Ένωσης μέσω της ενίσχυσης της διαφάνειας και του ελέγχου. Όλα τα ανωτέρω συνεπάγονται σημαντικά οφέλη και ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις. Με τον τρόπο αυτό η ενιαία αγορά συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης υπέρ της ειρήνης, των αξιών της και της ευημερίας των πολιτών της. Η νομοθεσία για την ενιαία αγορά, καθώς και το φιλόδοξο εμπορικό θεματολόγιο της Ένωσης, αντανakλούν και προωθούν αυτές τις αξίες.

Η διεθνής παραγωγή οργανώνεται ολοένα και περισσότερο στο πλαίσιο παγκόσμιων αλυσίδων αξίας, στις οποίες η διαδικασία καινοτομίας και παραγωγής εκτείνεται σε πολλές χώρες. Χάρη στην ενιαία αγορά, οι επιχειρήσεις της Ένωσης έχουν πρόσβαση σε πιο διαφοροποιημένους και φθηνότερους παραγωγικούς συντελεστές υψηλής ποιότητας και, ως εκ τούτου, είναι πιο ανταγωνιστικές σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ενιαία αγορά διευκολύνει την ενσωμάτωση των εταιρειών σε ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας, η οποία συμβάλλει στη

διατήρηση της οικονομικής δραστηριότητας εντός της Ένωσης. Για παράδειγμα, το ποσοστό των εισροών από άλλα κράτη μέλη σε αλυσίδες παραγωγής παρουσιάζει αυξητική τάση και σήμερα υπερβαίνει το 14 %¹⁵. Με την ίδια λογική, τυχόν νέοι ή επανεμφανιζόμενοι φραγμοί στην ενιαία αγορά πλήττουν τελικά την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της Ένωσης. Η ενιαία αγορά είναι ζωτικής σημασίας για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, καθώς προσφέρει περισσότερες επιχειρηματικές ευκαιρίες για εταιρείες που δεν ασκούν οι ίδιες εξαγωγική δραστηριότητα¹⁶.

*Η αλυσίδα αξίας των Ευρωπαίων κατασκευαστών ανεμογεννητριών:
κύριες τοποθεσίες των εγκαταστάσεων παραγωγής*

Πηγή: Με βάση στοιχεία του Κοινού Κέντρου Ερευνών

Η ευρωπαϊκή συμμαχία για τους συσσωρευτές είναι ένα καλό παράδειγμα στρατηγικής αλυσίδας αξίας στην Ευρώπη που καθίσταται δυνατή χάρη στην ενιαία αγορά. Μολονότι τα στοιχεία συσσωρευτών θα αντιπροσωπεύουν υψηλό ποσοστό της προστιθέμενης αξίας του αυτοκινήτου του μέλλοντος, επί του παρόντος η Ένωση δεν μπορεί να τα παραγάγει μαζικά και βασίζεται σε εισαγωγές από τρίτες χώρες. Έτσι ενδέχεται να δημιουργηθούν προβλήματα στην ασφάλεια του εφοδιασμού, ενώ αυξάνεται το κόστος που οφείλεται στις μεταφορές, σε καθυστερήσεις ή σε ελλιπή ποιοτικό έλεγχο. Ένα έτος μετά τη δημιουργία της συμμαχίας, εμφανίζονται κοινοπραξίες με έδρα στην Ένωση, κατασκευάζονται οι πρώτες πιλοτικές

¹⁵ Τα ποσοστά είναι πολύ υψηλότερα για την αυτοκινητοβιομηχανία στο 32 % και τη χημική βιομηχανία στο 31 %, έναντι 23 % και για τους δύο τομείς το 2000.

¹⁶ Βλ. για παράδειγμα «25 years of the European Single Market - Study funded by the Danish Business Authority», <http://www.hbseconomics.dk/wp-content/uploads/2018/09/25-years-of-the-Single-Market.pdf>.

2. Η πρόκληση των αποτελεσμάτων

Οι πολίτες και οι επιχειρήσεις θα αποκομίσουν τα οφέλη της ενιαίας αγοράς μόνον εάν οι κανόνες της λειτουργούν επί τόπου. Είτε πρόκειται για απαιτήσεις όσον αφορά τα προϊόντα διατροφής, είτε για την ασφάλιση ή την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας, η μη συμμόρφωση με το δίκαιο της Ένωσης σε ένα κράτος μέλος μπορεί να έχει εκτεταμένες συνέπειες σε άλλο κράτος μέλος. Η μη συμμόρφωση με τη νομοθεσία μπορεί να υπονομεύσει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στην ενιαία αγορά. Επίσης, υπονομεύει τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, η καλή εκτέλεση, η εφαρμογή και η επιβολή των κανόνων της ενιαίας αγοράς αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις προκειμένου να υλοποιηθεί η εκπεφρασμένη επιθυμία για εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς.

2.1 Εκτέλεση και εφαρμογή των κανόνων της ενιαίας αγοράς

Τα κράτη μέλη είναι αρμόδια για την εφαρμογή των οδηγιών στο εθνικό τους δίκαιο. Έχει επιτευχθεί ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά τη μεταφορά των οδηγιών για την ενιαία αγορά τα τελευταία 20 χρόνια, όπως φαίνεται από τη σημαντική μείωση του μέσου ελλείμματος μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία (από 6,3 % το 1997 σε 0,9 % το 2017). Ωστόσο, η ορθή εφαρμογή όλων των νομοθετικών διατάξεων που έχουν εγκριθεί τα τελευταία λίγα χρόνια για την προώθηση της ενιαίας αγοράς θα αποτελέσει μείζονα κοινή πρόκληση για το άμεσο μέλλον και θα απαιτήσει τη δέσμευση όλων των κρατών μελών¹⁷. Οι πρόσφατες ενδείξεις δεν ήταν πάντα ενθαρρυντικές. Για παράδειγμα, το έλλειμμα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο των 16 οδηγιών με ημερομηνίες μεταφοράς μεταξύ Δεκεμβρίου 2017 και Μαΐου 2018 ανερχόταν σε 25 % τον Ιούνιο του 2018. Στην περίπτωση των τριών οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις που έπρεπε να είχαν μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο έως τα τέλη Απριλίου 2016, η Επιτροπή χρειάστηκε να κινήσει 58 διαδικασίες παράβασης κατά 21 κρατών μελών για τη μη κοινοποίηση μέτρων μεταφοράς, εκ των οποίων οι 3 βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη.

Σε περιπτώσεις ελάχιστης εναρμόνισης των εθνικών κανόνων σε επίπεδο Ένωσης, τα κράτη μέλη μπορούν νομίμως να προχωρήσουν πέρα από όσα απαιτούνται από τους κανόνες της Ένωσης εφόσον το επιθυμούν. Ωστόσο, αυτό δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε κανονιστικό υπερθεματισμό, όταν τα εθνικά μέτρα ενδέχεται να οδηγήσουν σε δυσανάλογη επιβάρυνση των πολιτών και των επιχειρήσεων¹⁸. Η ενσωμάτωση, όταν απαιτείται, του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων σε εθνικά νομικά πλαίσια αποτελεί ένα παράδειγμα αυτού του κινδύνου, όπως συνέβη για παράδειγμα με τις έως και 600 σελίδες πρόσθετων νομοθετικών διατάξεων που ενέκρινε ένα κράτος μέλος. Το 2016, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύτηκαν, στη διοργανική συμφωνία για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου¹⁹, να δημοσιεύσουν το κείμενο των εθνικών μέτρων μεταφοράς και να διευκρινίσουν ποιες διατάξεις απορρέουν από οδηγίες της Ένωσης και ποιες τις υπερβαίνουν. Η διαφάνεια αυτή μπορεί από μόνη της να διασφαλίσει ότι κάθε συμπληρωματική απαίτηση παραμένει αναλογική και σαφώς αιτιολογημένη. Η

¹⁷ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Μαΐου 2016 σχετικά με την στρατηγική για την ενιαία αγορά, 2015/2354(INI)· Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Ιανουαρίου 2016: Προς μια στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά, 2015/2147(INI).

¹⁸ Βλ. επίσης, σε επίπεδο κρατών μελών, την πρωτοβουλία της Γαλλίας να εντοπίσει και να άρει πολλές περιπτώσεις κανονιστικού υπερθεματισμού που συνδέονταν με τη μεταφορά οδηγιών της Ένωσης, <https://ue.delegfrance.org/suppression-de-sur-transpositions>.

¹⁹ EE L 123 της 12.5.2016, σ. 1.

Επιτροπή έθεσε στη διάθεση των κρατών μελών ένα εργαλείο με το οποίο μπορούν να κοινοποιούν τον τρόπο μεταφοράς των οδηγιών της Ένωσης στο εθνικό δίκαιο, αλλά μέχρι σήμερα μόνο δύο κράτη μέλη το χρησιμοποίησαν όσον αφορά τρεις οδηγίες.

Οι αρχές των κρατών μελών είναι επίσης αρμόδιες για την εφαρμογή των κανόνων της ενιαίας αγοράς. Σε πολλές περιπτώσεις τα τελευταία χρόνια, η κακή εφαρμογή των κανόνων είχε σημαντικές συνέπειες. Κατά συνέπεια αυξήθηκε η εποπτεία σε επίπεδο Ένωσης.

Το σκάνδαλο Dieselgate αποκάλυψε αδυναμίες στην επιβολή των κανόνων της Ένωσης σε διαδικασίες έγκρισης τύπου αυτοκινήτων από αρμόδιους φορείς σε επίπεδο κρατών μελών και την έλλειψη νομικών μέσων για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης εκ μέρους της Επιτροπής. Το νέο πλαίσιο έγκρισης τύπου που εγκρίθηκε τον Μάιο 2018 θα καταστήσει την εφαρμογή των κανόνων της Ένωσης πιο αποτελεσματική και θα ενισχύσει σημαντικά την εποπτεία της Ένωσης.

Για να είναι αποτελεσματική η νομοθεσία για την ενιαία αγορά απαιτείται συχνά εποπτεία από επαρκώς στελεχωμένες και εξοπλισμένες ανεξάρτητες αρχές σε εθνικό επίπεδο. Αυτό ισχύει στην περίπτωση τομέων όπως ο ανταγωνισμός, η εποπτεία της αγοράς, η προστασία των δεδομένων, η ενέργεια, οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες ή οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Οι φορείς αυτοί συνιστούν πρόσθετη εγγύηση καλής εφαρμογής των κανόνων της ενιαίας αγοράς, και η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να μεριμνά ιδιαιτέρως ώστε να λειτουργούν ορθά και να διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή θα ενισχύει τη στήριξή της για τη δημιουργία διοικητικής ικανότητας, για παράδειγμα, μέσω των προτεινόμενων προγραμμάτων στήριξης της ενιαίας αγοράς και των μεταρρυθμίσεων βάσει του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

Η προστασία των καταναλωτών από παραπλανητικές πρακτικές κακοπροαίρετων επιχειρήσεων αποτελεί πρόκληση που απαιτεί αυξημένη διασυννοριακή συνεργασία μεταξύ διοικήσεων. Το 2017 η υπόθεση φιλτρονίλης σε αυγά έδειξε, για παράδειγμα, ότι επιβάλλεται η αύξηση της συνεργασίας στον τομέα πρόληψης της απάτης στα τρόφιμα. Χάρη στη διασυννοριακή συνεργασία θα μπορούν επίσης οι πολίτες και οι επιχειρήσεις να κάνουν χρήση των ελευθεριών τους που απορρέουν από την ενιαία αγορά και να επιλύονται οι διαφορές μεταξύ δημόσιων αρχών. Η Επιτροπή ανέλαβε αποφασιστική δράση στον τομέα αυτό με την πρότασή της για ίδρυση Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας²⁰. Στόχος της είναι να βελτιώσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, ιδίως μέσω της διασυννοριακής συνεργασίας μεταξύ εθνικών αρχών και της διαμεσολάβησης σε διασυννοριακές διαφορές.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα αποτελεσμάτων στον τομέα της δικαιοσύνης²¹, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ανεξαρτησία, η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης και ο σεβασμός του κράτους δικαίου αποτελούν βασική προϋπόθεση για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης στην ενιαία αγορά. Επομένως, η βελτίωση των εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης αποτελεί προτεραιότητα για την Επιτροπή, είτε μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου —του ετήσιου κύκλου συντονισμού της οικονομικής πολιτικής της Ένωσης— ή της στήριξης για την κατάρτιση και την εργασία των δικαστών, για παράδειγμα, μέσω του ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου. Η Επιτροπή πρότεινε επίσης την ενίσχυση της ικανότητας των πολιτών να ασκούν τα δικαιώματά τους. Με τη νέα συμφωνία για τους καταναλωτές²², νομιμοποιούμενες οντότητες θα είναι σε θέση να κινούν δικαστικές αγωγές εξ ονόματος των καταναλωτών. Εάν εγκριθεί, η συμφωνία αυτή θα παρέχει φθηνότερα και

²⁰ COM(2018) 131.

²¹ COM(2018) 364.

²² COM(2018) 183.

αποτελεσματικότερα μέσα για τον τερματισμό και την αντιμετώπιση παραβάσεων που βλάπτουν μεγάλο αριθμό καταναλωτών της Ένωσης. Σε περιπτώσεις που παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης ενδέχεται να είναι δύσκολο να αποκαλυφθούν και να προκαλέσουν σοβαρή ζημία στο δημόσιο συμφέρον, οι μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος μπορούν να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο, όπως αποδεικνύεται από πολλά πρόσφατα σκάνδαλα. Η πρόταση της Επιτροπής που αφορά το ζήτημα αυτό θα εξασφαλίσει ότι οι μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος θα αισθάνονται ασφαλείς όταν καταγγέλλουν τέτοιες παραβάσεις²³.

2.2 Επιβολή σε επίπεδο Ένωσης

Ως θεματοφύλακας των Συνθηκών, η Επιτροπή διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη τηρούν τους κανόνες της Ένωσης, κυρίως μέσω των διαδικασιών παράβασης, σύμφωνα με τη στρατηγική προσέγγιση που καθορίζεται στην ανακοίνωση «Δίκαιο της ΕΕ: Καλύτερη εφαρμογή για καλύτερα αποτελέσματα»²⁴, και μέσω του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Η Ένωση καθιέρωσε επίσης ενισχυμένους μηχανισμούς εποπτείας, όπως οι Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Δεδομένου ότι οι απειλές της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της προστασίας των επενδυτών δεν γνωρίζουν σύνορα, η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις²⁵ ώστε να διασφαλιστεί ότι η χρηματοπιστωτική προστασία που προσφέρουν οι αρχές αυτές γίνεται ισχυρότερη και πιο ολοκληρωμένη, μεταξύ άλλων, και στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σύμφωνα με τον στόχο της να καταστεί «πιο μεγάλη και πιο φιλόδοξη στα ουσιαστικά θέματα, αλλά πιο μικρή και πιο συγκρατημένη στα λιγότερο σημαντικά», η Επιτροπή αποφάσισε επίσης, κατά τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων και κατά τις διαδικασίες επί παραβάσει, να εστιάσει ακόμα περισσότερο σε μέτρα που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ενιαία αγορά, για παράδειγμα, όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της φορολογίας των επιχειρήσεων²⁶.

Οι εταιρείες μπορούν επίσης να παρακωλύουν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς υψώνοντας φραγμούς στο εμπόριο, τις επενδύσεις ή την επιχειρηματικότητα. Όταν συνάπτουν παράνομες συμφωνίες για να αποφύγουν τον ανταγωνισμό, ή όταν επιχειρήσεις που κατέχουν δεσπόζουσα θέση εμποδίζουν τους ανταγωνιστές τους να εισέλθουν στην αγορά τους, οι πρακτικές αυτές οδηγούν σε αύξηση των τιμών και σε λιγότερες επιλογές για τους καταναλωτές. Ζημιώνουν επίσης τις επιχειρήσεις που είναι θύματα τέτοιων πρακτικών. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρεμβαίνει για την προστασία των καταναλωτών στην ενιαία αγορά και να συμπληρώνει τη δράση των εθνικών αρχών ανταγωνισμού που είναι λιγότερο εξοπλισμένες να αντιμετωπίζουν μεγάλες διασυνοριακές υποθέσεις. Νέοι φραγμοί σε τμήματα της ενιαίας αγοράς που λειτουργούν καλά θα πρέπει επίσης να αποτρέπονται.

Προκειμένου να εντοπίσει φραγμούς που δημιουργήσαν εταιρείες στην εσωτερική αγορά, η Επιτροπή διεξήγαγε μια τομεακή έρευνα μεγάλης κλίμακας όσον αφορά το ηλεκτρονικό εμπόριο. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή επικεντρώνεται, κατά την επιβολή του δικαίου περί ανταγωνισμού, σε συμβατικούς περιορισμούς που εμποδίζουν το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο. Η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμα σε τέσσερις εταιρείες τον Ιούλιο του 2018 επειδή περιόριζαν την ανεξαρτησία των μεταπωλητών τους λιανικής να καθορίζουν τις τιμές μεταπώλησης ηλεκτρονικών προϊόντων, καθώς και τις χώρες στις οποίες οι μεταπωλητές λιανικής θα μπορούσαν να πραγματοποιούν πωλήσεις μέσω του διαδικτύου.

²³ COM(2018) 218.

²⁴ C(2016) 8600.

²⁵ COM(2017) 536 και COM(2018) 645.

²⁶ 2017/C 18/02.

3. Αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού της ενιαίας αγοράς

Για να προχωρήσει σε υψηλότερα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης κατά βιώσιμο τρόπο, η Ένωση οφείλει επειγόντως να βελτιώσει τις συνθήκες που τονώνουν την αύξηση της παραγωγικότητας. Όπως τονίζεται στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης της Επιτροπής, μαζί με την καινοτομία και τη διάδοση της τεχνολογίας, οι αγορές που λειτουργούν αποτελεσματικά αποτελούν βασική κινητήρια δύναμη για την αύξηση της παραγωγικότητας. Η ενιαία αγορά αποτελεί ένα από τα θεμέλια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ενώ η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς είναι η βασική προϋπόθεση για τη βελτίωση της ανθεκτικότητάς της. Το ευρώ, ταυτόχρονα, τονώνει τις διασυνοριακές συναλλαγές και διευκολύνει την αξιοποίηση των οικονομιών κλίμακας.

Σε πολλούς τομείς, το πλήρες δυναμικό της ενιαίας αγοράς ως μέσο για τη δημιουργία ανάπτυξης, θέσεων εργασίας και διεθνούς ανταγωνιστικότητας δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, με τη ψηφιοποίηση και την εμφάνιση νέων τεχνολογιών όπου η βασική πρόκληση συνίσταται στο να ληφθεί απόφαση για το κατά πόσον, τότε, για ποιούς τομείς και με ποιόν τρόπο θα πρέπει να θεσπιστούν κανονιστικές ρυθμίσεις, καθώς και με την κυκλική οικονομία όπου ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα κανονιστικό πλαίσιο το οποίο διασφαλίζει την αυξημένη βιωσιμότητα των οικονομικών δραστηριοτήτων με δημιουργία θέσεων εργασίας, αυξημένη καινοτομία και ανάπτυξη. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, υπάρχει ανάγκη να διασφαλιστεί μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για την αντιμετώπιση των ζητημάτων, προκειμένου να αποφευχθεί η κατάτμηση της ενιαίας αγοράς που θα μπορούσε να προκύψει από τον πολλαπλασιασμό των εθνικών προσεγγίσεων. Υπάρχει επίσης ένα σημαντικό περαιτέρω δυναμικό με τις υπηρεσίες, τα προϊόντα, τη φορολόγηση και τις βιομηχανίες δικτύου, όπου η επένδυση σε επιπλέον προσπάθειες οικονομικής ολοκλήρωσης απαιτεί μεγαλύτερο πολιτικό κεφάλαιο από ό,τι κατά το παρελθόν. Ο εξωτερικός αντίκτυπος που θα έχει η περαιτέρω ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς σε έναν ολοένα και πιο ασταθή κόσμο δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί, εφόσον θα καταστήσει την Ένωση ακόμη πιο ελκυστική για διεθνείς εμπορικούς εταίρους και θα της προσφέρει συμπληρωματική δυνατότητα άσκησης επιρροής στη διεθνή σκηνή.

Για την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς, είναι σημαντικό οι κανόνες να είναι σαφείς, δίκαιοι και κατάλληλοι για τον σκοπό για τον οποίο προορίζονται. Η Επιτροπή εξακολουθεί να αξιολογεί τακτικά τους ισχύοντες κανόνες, καθώς και να διεξάγει δημόσιες διαβουλεύσεις και ολοκληρωμένες εκτιμήσεις επιπτώσεων όταν προετοιμάζει νέους κανόνες, για να διασφαλίζει ότι το νομοθετικό πλαίσιο υλοποιεί τους στόχους του χωρίς περιττές δαπάνες. Επιπλέον, η αρχή της καινοτομίας συμβάλει στο να διασφαλιστεί ότι το νομοθετικό πλαίσιο θα είναι μελλοντικά βιώσιμο. Η Επιτροπή εξακολουθεί να αναπτύσσει εργαλεία παρακολούθησης και να διεξάγει αξιολογήσεις των οφελών και των εμποδίων για την ενιαία αγορά καθώς και του αντικτύπου της νομοθεσίας της Ένωσης στην ενιαία αγορά βάσει της πείρας των χρηστών, των καταναλωτών και των επιχειρήσεων.

3.1 Από την φυσική παρουσία στον ψηφιακό κόσμο

Οι ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν πλέον αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας αγοράς σε σημείο που η διάκριση μεταξύ της παραδοσιακής «φυσικής» ενιαίας αγοράς και της ψηφιακής ενιαίας αγοράς δεν ισχύει πια. Η ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων - συμπεριλαμβανομένων των παραδοσιακών βιομηχανιών - και των διοικήσεων είναι ουσιαστική και οι κανόνες για την ενιαία αγορά πρέπει να σχεδιαστούν και να επικαιροποιούνται ώστε να διασφαλιστεί ότι

η καινοτομία και η διάδοση νέων τεχνολογιών τονώνουν την αύξηση της παραγωγικότητας²⁷. Με αυτόν τον τρόπο, η ενιαία αγορά θα συνεχίσει να στηρίζει τις καινοτόμες επιχειρήσεις και να διασφαλίζει την ενίσχυση και την άνθηση των νεοσύστατων εταιρειών στην Ένωση. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για το ηλεκτρονικό εμπόριο, τις πλατφόρμες, την οικονομική τεχνολογία²⁸ και τη συνεργατική οικονομία.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να πωλούν προϊόντα και υπηρεσίες απευθείας στις κατοικίες περισσότερων από 512 εκατομμυρίων καταναλωτών σε ολόκληρη την Ένωση. Το 2017, το 33 % των Ευρωπαίων καταναλωτών και το 18 % των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων πώλησαν ή αγόρασαν προϊόντα στο διαδίκτυο σε διασυνοριακό επίπεδο²⁹. Ωστόσο, νέοι φραγμοί που έθεσαν τα κράτη μέλη ή επιχειρήσεις εμποδίζουν την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, επηρεάζουν τις διασυνοριακές συναλλαγές και, ως εκ τούτου, πρέπει να αντιμετωπιστούν σε επίπεδο Ένωσης. Μια από τις βασικές πρόσφατες διαπιστώσεις ερευνών που διεξήγαγε η Επιτροπή ήταν ότι σχεδόν το 40 % των δικτυακών τόπων δεν επέτρεπαν στους πελάτες από άλλα κράτη μέλη να ολοκληρώσουν τις πωλήσεις τους διαδικτυακά³⁰.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ψηφιακή ενιαία αγορά, η Επιτροπή πρότεινε σειρά πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση των μεγαλύτερων εμποδίων στο ηλεκτρονικό εμπόριο. Πολλές από αυτές τις πρωτοβουλίες έχουν ήδη υιοθετηθεί όσον αφορά τον γεωγραφικό αποκλεισμό³¹, τις διασυνοριακές υπηρεσίες αποστολής δεμάτων³², τον φόρο προστιθέμενης αξίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο³³ και τη συνεργασία για την προστασία των καταναλωτών³⁴. Ο κανονισμός για τον γεωγραφικό αποκλεισμό, ο οποίος θα αρχίσει να ισχύει από τις 3 Δεκεμβρίου 2018, θα απαγορεύει τις πρακτικές διακριτικής μεταχείρισης με βάση την ιθαγένεια, τον τόπο διαμονής ή τον τόπο εγκατάστασης. Οι προτάσεις για επικαιροποιημένες ψηφιακές συμβάσεις³⁵, που βρίσκονται ακόμη στο στάδιο διαπραγμάτευσης, θα παρέχουν στους καταναλωτές τη διαβεβαίωση ότι, όταν αγοράζουν ψηφιακό περιεχόμενο, θα έχουν συγκρίσιμο επίπεδο προστασίας με εκείνο για την αγορά απτών αγαθών, είτε στην πατρίδα τους είτε στο εξωτερικό.

Οι διαδικτυακές πλατφόρμες έγιναν σημαντικοί παράγοντες στην ενιαία αγορά, δίνοντας τη δυνατότητα σε πάνω από ένα εκατομμύριο επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε πελάτες σε ολόκληρη την Ένωση. Το δυναμικό καινοτομίας που διαθέτουν οι διαδικτυακές πλατφόρμες εμποδίζεται, ωστόσο, από την έλλειψη εμπιστοσύνης καθώς και από τον πολλαπλασιασμό εθνικών κανόνων. Για τις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων, απαιτείται δράση σε επίπεδο Ένωσης για να διασφαλιστούν θεμιτές, διαφανείς και αξιόπιστες διαδικτυακές συναλλαγές και ανταγωνισμός. Η Επιτροπή παρουσίασε μια πρόταση για νέους, εναρμονισμένους κανόνες

²⁷ Ομιλία του M. Draghi, Economic and Monetary Union: past and present, 19 Σεπτεμβρίου 2018, Βερολίνο, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

²⁸ Το 2018, η Επιτροπή παρουσίασε το σχέδιο δράσης της για τη χρηματοοικονομική τεχνολογία (COM(2018) 109) για να διασφαλίσει ότι ο χρηματοοικονομικός τομέας της Ένωσης θα αξιοποιήσει τα οφέλη της ψηφιοποίησης και της τεχνολογικής καινοτομίας, παρέχοντας με αυτόν τον τρόπο στις επιχειρήσεις και τους πελάτες καινοτόμες και προσβάσιμες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

²⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics_for_individuals; http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics.

³⁰ SWD(2017) 229; https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/geoblocking-final-report_en.pdf.

³¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/302.

³² Κανονισμός (ΕΕ) 2018/644.

³³ Οδηγία (ΕΕ) 2017/2455.

³⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2394.

³⁵ COM(2015) 634· COM(2015) 635.

για πρακτικές που αφορούν τις «Πλατφόρμες για τις επιχειρήσεις» τον Απρίλιο του 2018³⁶. Οι κανόνες για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς και οι φορολογικοί κανόνες πρέπει επίσης να προσαρμοστούν στην ψηφιακή εποχή. Η Επιτροπή υπέβαλε σχετικές προτάσεις³⁷.

Η αναδυόμενη συνεργατική οικονομία προσφέρει ευκαιρίες στους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Πάνω από 400.000 πολίτες ασχολούνται ήδη με οικονομικές δραστηριότητες όπως οι μεταφορές, η στέγαση και η οικονομία. Για να μπορέσουν τα επιχειρηματικά μοντέλα που στηρίζονται στη συνεργατική οικονομία να αναπτύξουν το πλήρες δυναμικό³⁸ και την κλίμακά τους, είναι ζωτικής σημασίας να αποφευχθεί η μη συντονισμένη ρύθμιση από τα κράτη μέλη, για παράδειγμα, κατά τον καθορισμό των ορίων μεταξύ έμμισθης δραστηριότητας και παροχής υπηρεσιών μεταξύ ομοτίμων. Πρέπει να επιτευχθεί ορθή ισορροπία μεταξύ της προστασίας των εργαζομένων και της προσαρμοστικότητας της αγοράς εργασίας όπως στην πρόσφατη πρόταση της Επιτροπής για διαφανείς και προβλέψιμους όρους εργασίας στην Ένωση³⁹. Η πρόταση αυτή αποτελεί μέρος της εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, όπου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρέπει να σημειώσουν περαιτέρω πρόοδο μέχρι τον Μάρτιο του 2019 στις διαπραγματεύσεις για διάφορες νομοθετικές πρωτοβουλίες προκειμένου να τον καταστήσουν περισσότερο λειτουργικό.

3.2 Μεγιστοποίηση των δυνατοτήτων της ευρωπαϊκής οικονομίας δεδομένων

Μια ευημερούσα ψηφιακή οικονομία απαιτεί ένα οικοσύστημα δεδομένων που να στηρίζεται σε τρία θεμέλια: εμπιστοσύνη, διαθεσιμότητα δεδομένων και ικανότητες/υποδομή. Η ενιαία αγορά αποτελεί το σωστό επίπεδο για την οικοδόμηση ενός τέτοιου οικοσυστήματος. Η ταχεία ανάπτυξη και έκδοση ευρωπαϊκών και, κατά περίπτωση, διεθνών κανόνων και προτύπων που να διασφαλίζουν την εναρμόνιση της αγοράς και τη διαλειτουργικότητα των ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών έχουν προσδιοριστεί ως προτεραιότητες.

Ο γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ) είναι ουσιαστικός για να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη στην ενιαία αγορά όσον αφορά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Ενσωματώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αξίες στην ευρωπαϊκή πολιτική στον ψηφιακό τομέα και καθορίζει ένα νέο παγκόσμιο πρότυπο. Εξασφαλίζει στους πολίτες μεγαλύτερο έλεγχο για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων από εταιρείες, μεταξύ άλλων και το δικαίωμά τους στη λήθη, ενώ παρέχει ένα ενιαίο σύνολο κανόνων σε ολόκληρη την Ένωση για τις επιχειρήσεις.

Ο προτεινόμενος κανονισμός για την προστασία της ιδιωτικής ζωής (ePrivacy)⁴⁰ θα συμπληρώσει τον γενικό κανονισμό για την προστασία δεδομένων καθιερώνοντας ένα ενιαίο σύνολο κανόνων που θα διασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας της ιδιωτικής ζωής για όλες τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Η εμπιστοσύνη στο ευρωπαϊκό οικοσύστημα δεδομένων και η ανθεκτικότητά του θα τονωθούν επίσης με μέτρα που προωθούν την ενιαία αγορά για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο όπως καθορίζεται στην στρατηγική για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο⁴¹.

³⁶ COM(2018) 238.

³⁷ COM(2016) 594; COM(2016) 593; COM(2018) 147; COM(2018) 148; COM(2018) 329.

³⁸ Σχεδόν ένας στους πέντε πολίτες δήλωσε ότι είτε παρείχε υπηρεσίες μέσω πλατφόρμας ή θα μπορούσε να διανοηθεί ότι θα παρέχει υπηρεσίες μέσω πλατφόρμας, βλ. Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο 467/2018, «Η χρήση της συνεργατικής οικονομίας».

³⁹ COM(2017) 797.

⁴⁰ COM(2017) 10.

⁴¹ JOIN/2017/0450.

Η πρόσβαση στα δεδομένα είναι ουσιαστική για την οικονομία δεδομένων. Με την έκδοση του κανονισμού για την ελεύθερη ροή των δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα⁴², τα εμπόδια στην εν λόγω ελεύθερη ροή θα καταστούν παράνομα, με αποτέλεσμα να διευκολυνθεί η διασυννοριακή λειτουργία των επιχειρήσεων στην οικονομία δεδομένων της Ένωσης. Η έκδοση της αναθεωρημένης οδηγίας για τη χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα⁴³ θα διασφαλίσει επίσης το ότι δεδομένα υψηλότερης ποιότητας θα γίνουν διαθέσιμα για τις επιχειρήσεις και τους φορείς καινοτομίας. Προκειμένου να αναπτυχθούν τα αναγκαία εργαλεία για την αποτελεσματική χρήση των δεδομένων, η Ένωση πρέπει να τονώσει τις ικανότητές της στην τεχνητή νοημοσύνη, την υπολογιστική υψηλών επιδόσεων και τις κβαντικές τεχνολογίες. Στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, γίνονται ήδη εργασίες σχετικά με ένα συντονισμένο σχέδιο για τον εντοπισμό και την κινητοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων, καθώς και για δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και τη χρήση αυτών των τεχνολογιών όταν αλληλεπιδρούν με ανθρώπους.

3.3 Αντιμετώπιση των νέων προτιμήσεων των καταναλωτών και επενδυτών σε μια κυκλική οικονομία και βιώσιμη χρηματοδότηση

Οι καταναλωτές επιλέγουν όλο και περισσότερο προϊόντα και υπηρεσίες τα οποία έχουν αναπτυχθεί και λειτουργούν κατά βιώσιμο τρόπο. Η τάση αυτή πρέπει να ενισχυθεί δεδομένου ότι συμβάλει σε μια περισσότερο κυκλική οικονομία με χαμηλότερες εκπομπές άνθρακα και παρέχει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Ωστόσο, ο πολλαπλασιασμός των πρωτοβουλιών σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο μπορεί να οδηγήσει σε κατάτμηση και εν τέλει να εμποδίσει την υλοποίηση αυτών των στόχων. Με δράσεις σε επίπεδο Ένωσης, η ενιαία αγορά διασφαλίζει ευνοϊκές συνθήκες για τις επενδύσεις και την καινοτομία, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη υλοποίηση των στόχων στους τομείς του κλίματος, της δημόσιας υγείας και της βιωσιμότητας⁴⁴.

Η κυκλική οικονομία, όπου η αξία των προϊόντων, των υλικών και των πόρων διατηρείται όσο το δυνατό περισσότερο και η παραγωγή αποβλήτων ελαχιστοποιείται, πρέπει να αποτελέσει εγγενές χαρακτηριστικό της ενιαίας αγοράς. Με το σχέδιο δράσης της για την κυκλική οικονομία⁴⁵, η Επιτροπή καθόρισε σειρά δράσεων για τη στήριξη της κυκλικής οικονομίας σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας - από τον σχεδιασμό και την παραγωγή μέχρι την κατανάλωση, την επισκευή και την ανακατασκευή, τη διαχείριση των αποβλήτων και τις δευτερογενείς πρώτες ύλες που επανεισάγονται στην οικονομία. Η προσέγγιση αυτή έχει ήδη εφαρμοστεί για τα πλαστικά υλικά, όπου το δυναμικό ανακύκλωσης των αποβλήτων δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως. Έως το 2030, όλες οι πλαστικές συσκευασίες θα πρέπει να είναι ανακυκλώσιμες με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Η Επιτροπή πρότεινε επίσης κοινούς κανόνες για την απαγόρευση πλαστικών προϊόντων μιας χρήσης, καθώς και για να αποτρέψει την κατάτμηση της ενιαίας αγοράς που θα μπορούσε να προκληθεί από την ύπαρξη διαφορετικών εθνικών κανόνων.

Η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς κεφαλαίων μπορεί επίσης να αποτελέσει ένα μέσο που θα βοηθήσει την Ένωση να τηρήσει τις δεσμεύσεις της στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού⁴⁶. Προκειμένου να διοχετευτούν ιδιωτικά κεφάλαια σε βιώσιμα έργα, οι

⁴² COM(2017) 495.

⁴³ COM(2018) 234.

⁴⁴ Βλ. για παράδειγμα το έγγραφο COM(2013) 196.

⁴⁵ COM(2015) 614.

⁴⁶ Συμφωνία της 12ης Δεκεμβρίου 2015 στο πλαίσιο της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC).

οικονομικοί παράγοντες χρειάζονται ισότιμους όρους ανταγωνισμού. Για να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση, η Επιτροπή υπέβαλε ένα σχέδιο δράσης για τη χρηματοδότηση της βιώσιμης ανάπτυξης⁴⁷, και πρότεινε κανόνες που θα παρέχουν μια κοινή αντίληψη σχετικά με τα βιώσιμα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και τη διαφάνεια που απαιτείται για την ανάπτυξή τους⁴⁸. Για να διαμορφώσει ένα όραμα για μακροπρόθεσμη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ένωση, η Επιτροπή θα παρουσιάσει σύντομα μια στρατηγική η οποία θα αντικατοπτρίζει τους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή. Θα υποβάλει επίσης στο άμεσο μέλλον ένα έγγραφο προβληματισμού σχετικά με την πορεία προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030, δίνοντας συνέχεια στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

3.4 Επίμονες προκλήσεις στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών

Η ενιαία αγορά αποτελεί ισχυρό μέσο διάδοσης της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών, οι οποίες καθιστούν την ευρωπαϊκή οικονομία πιο παραγωγική και επιφέρουν κοινωνική πρόοδο προς όφελος των πολιτών. Έχει υπολογιστεί ότι η προώθηση περαιτέρω μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς μεταποιημένων προϊόντων, η οποία αποτελεί ήδη αυτή καθαυτή επιτυχία, θα μπορούσε να αποφέρει έως και 183 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως⁴⁹. Ωστόσο, τα μεγαλύτερα οφέλη θα προέλθουν από την περαιτέρω ολοκλήρωση των υπηρεσιών, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, κυρίως λόγω της αυξανόμενης συγχώνευσης των δραστηριοτήτων μεταποίησης και υπηρεσιών, όπως στην οικονομία δεδομένων. Τα πιθανά κέρδη στον εν λόγω τομέα εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 338 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως⁵⁰. Σε συνδυασμό με τη φορολόγηση και τα κοινωνικά δικαιώματα, οι υπηρεσίες είναι ένας τομέας στον οποίο το χάσμα μεταξύ της ρητορικής για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και της εφαρμογής των αναγκαίων μέτρων είναι εμφανέστατο⁵¹.

Το εμπόριο προϊόντων που βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης διότι δεν υπάρχουν εναρμονισμένοι κανόνες στην Ένωση, παραμένει σημαντικά υποδεέστερο του εμπορίου προϊόντων που υπόκειται σε τέτοιους κανόνες (35 % έναντι 55 % της εγχώριας κατανάλωσης)⁵². Για να αντιμετωπίσει την εν λόγω πρόκληση, η Επιτροπή πρότεινε το 2017 μια δέσμη μέτρων για τα προϊόντα⁵³ προκειμένου να διευκολύνει τις εταιρείες να πωλούν τα προϊόντα τους σε άλλα κράτη μέλη και να αποδεικνύουν τη συμμόρφωσή τους με τη νομοθεσία της χώρας καταγωγής τους.

Η τυποποίηση έχει διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς, στηρίζοντας τον ανταγωνισμό της αγοράς και βοηθώντας να διασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα προϊόντων και υπηρεσιών. Τα προϊόντα που συμμορφώνονται με εθελοντικά, εναρμονισμένα πρότυπα, τα οποία εγκρίθηκαν σε επίπεδο Ένωσης, επωφελούνται από το τεκμήριο της συμμόρφωσης και, συνεπώς, μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στην ενιαία αγορά. Αυτό υπήρξε ιδιαίτερα επωφελές, για παράδειγμα στον τομέα της μηχανικής ή της τεχνολογίας των πληροφοριών. Ενώ τα εναρμονισμένα πρότυπα εκπονούνται από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς

⁴⁷ COM(2018) 097.

⁴⁸ COM(2018) 353, COM(2018) 354 και COM(2018) 355.

⁴⁹ Mapping the Cost of Non-Europe, 2014-19, European Parliamentary Research Service (Χαρτογράφηση του κόστους της μη Ευρώπης, 2014-19, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας), http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS_Mapping_the_Cost_of_Non-Europe-June%202014.pdf.

⁵⁰ Mapping the Cost of Non-Europe, 2014-19, European Parliamentary Research Service.

⁵¹ Βλ. επίσης την έκθεση της εταιρείας Copenhagen Economics με τίτλο «Making EU Trade in services work for all» (Η αγοραπωλησία υπηρεσιών στην ΕΕ πρέπει να λειτουργεί για όλους), Νοέμβριος 2018

⁵² SWD(2017) 475.

⁵³ COM(2017) 787.

τυποποίησης, η Επιτροπή κινεί τη διαδικασία, διαχειρίζεται και παρακολουθεί τα εν λόγω πρότυπα και φέρει την τελική ευθύνη, όπως υπενθύμισε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2016⁵⁴. Αν και το ισχύον σύστημα είναι λειτουργικό, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν περαιτέρω βελτιώσεις και, ως εκ τούτου, έχει υποβάλει σχέδιο δράσης μαζί με την παρούσα ανακοίνωση προκειμένου η εκπόνηση εναρμονισμένων προτύπων να καταστεί ταχύτερη, αποδοτικότερη και διαφανέστερη⁵⁵.

Μολονότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια οικονομία υπηρεσιών (70 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ένωσης) το διασυνοριακό εμπόριο αφορά κυρίως εμπορεύματα. Μόνο το 20 % των υπηρεσιών αποτελούν αντικείμενο συναλλαγής σε διασυνοριακό επίπεδο και αντιπροσωπεύουν μόνο το 5 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ένωσης⁵⁶. Μεγάλα τμήματα της οικονομίας των υπηρεσιών δεν επωφελούνται από την ενιαία αγορά, ιδίως οι υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και οι βιομηχανίες δικτύου. Όσον αφορά τις υπηρεσίες προς επιχειρήσεις (11 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της ΕΕ), οι ευρωπαϊκές εταιρείες σπανίως αγοράζουν υπηρεσίες από εξωτερικούς λογιστές ή οι φορολογικούς συμβούλους. Οι υπηρεσίες προς επιχειρήσεις αποτελούν ένα παράδειγμα υπηρεσιών οι οποίες καθίστανται ολοένα και σημαντικότερες για τη μεταποίηση: περίπου το 80 % των εκροών από νομικές υπηρεσίες, λογιστικές υπηρεσίες, υπηρεσίες πολιτικού μηχανικού και αρχιτέκτονα στην πραγματικότητα χρησιμοποιούνται ως ενδιάμεσες εισροές για άλλους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων μεταποίησης. Ομοίως, οι περιορισμοί στον τομέα του λιανικού εμπορίου έχουν αρνητικές δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλους τομείς της οικονομίας, ιδίως στα αρχικά στάδια του τομέα της μεταποίησης⁵⁷.

Δεδομένου του αυξανόμενου ανταγωνισμού στις παγκόσμιες αγορές μεταποιημένων προϊόντων, το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Ένωσης βασίζεται ολοένα και περισσότερο στην εισροή υπηρεσιών και στη συνιστώσα «υπηρεσίες» της συνολικής αξιακής αλυσίδας. Συνεπώς, η δημιουργία μιας δυναμικότερης αγοράς για την διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών στην Ένωση αποτελεί βασική συνιστώσα της μελλοντικής ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Ένωσης. Η πληθώρα νομικών και κανονιστικών απαιτήσεων σε εθνικό επίπεδο σε πολλούς τομείς υπηρεσιών εξηγεί εν μέρει τον χαμηλότερο βαθμό διασυνοριακής δραστηριότητας. Οι εν λόγω απαιτήσεις, οι οποίες καλύπτουν θέματα όπως η νομική μορφή και η μετοχική δομή, η απαγόρευση πολυτομεακών δραστηριοτήτων και διαφήμισης, ισχύουν ιδίως για επαγγελματικές υπηρεσίες που υπόκεινται σε πολλές κανονιστικές ρυθμίσεις. Προς αποφυγή καταχρήσεων ή δυσανάλογων απαιτήσεων, η προσφάτως συμφωνηθείσα πρόταση της Επιτροπής απαιτεί από τα κράτη μέλη να διεξάγουν ελέγχους αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέων κανόνων σχετικά με τα νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα⁵⁸. Η Επιτροπή έχει επίσης προτείνει στα κράτη μέλη να κοινοποιούν τα οικεία σχέδια νομοθεσίας στον τομέα των υπηρεσιών,⁵⁹ ώστε να είναι σε θέση να αξιολογήσει, πριν από την έγκρισή τους, κατά πόσον αυτά είναι σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο. Η παρούσα πρόταση βρίσκεται ακόμη στο στάδιο της εξέτασης από τους συννομοθέτες και αποτελεί πρόσφατο παράδειγμα με το οποίο αποδεικνύεται ότι η επιθυμία να προχωρήσει η ενιαία αγορά δεν συμβαδίζει πλήρως με την πολιτική βούληση για θέσπιση των αναγκαίων μέτρων.

⁵⁴ Υπόθεση C-613/14, James Elliott Construction, ECLI:EU:C:2016:821.

⁵⁵ COM(2018) 764.

⁵⁶ Ομιλία του M. Draghi, Economic and Monetary Union: past and present, 19 Σεπτεμβρίου 2018, Βερολίνο, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

⁵⁷ COM(2018) 219.

⁵⁸ Οδηγία (ΕΕ) 2018/958.

⁵⁹ COM(2016) 821.

Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε να επικαιροποιηθούν οι κανόνες για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης⁶⁰ με σκοπό να διευκολυνθεί περαιτέρω η προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων των διασυννοριακών εργαζομένων και να βελτιωθούν οι έλεγχοι των εθνικών αρχών για την καταπολέμηση της απάτης. Η νέα Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας θα συμβάλει επίσης ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στον εν λόγω τομέα και διασφαλίζοντας ότι τα κράτη μέλη έχουν πρόσβαση σε σωστά στοιχεία σχετικά με την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού.

Οι τομείς με εντατική χρήση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας αποτελούν σημαντικό μέρος της ευρωπαϊκής οικονομίας (39 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ένωσης και 35 % των θέσεων εργασίας στην Ένωση). Οι πρόσφατες εξελίξεις στους συγκεκριμένους τομείς περιλαμβάνουν την έκδοση αναθεωρημένης οδηγίας περί εμπορικών σημάτων το 2015,⁶¹ με την οποία εκσυγχρονίζεται περαιτέρω το εξαιρετικά επιτυχές ευρωπαϊκό κεκτημένο στον σχετικό τομέα. Ωστόσο, προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως τα οφέλη του συστήματος ενιαίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας, απαιτείται η έναρξη ισχύος της συμφωνίας για το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, η οποία ακόμη εκκρεμεί.

3.5 Υφιστάμενες προκλήσεις για τις βιομηχανίες δικτύου

Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις δεν επωφελούνται πλήρως από τα οφέλη του ανταγωνισμού στις βιομηχανίες δικτύου οι οποίες υπόκεινται σε κανονιστική ρύθμιση. Έχει σημειωθεί ικανοποιητική πρόοδος στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, όπου η ενέργεια αποτελεί ολοένα και περισσότερο αντικείμενο ελεύθερης διασυννοριακής συναλλαγής. Ωστόσο, η σημαντική πτώση των τιμών χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας — περίπου 40 % μεταξύ 2008 και 2017 — δεν αντανακλάται πλήρως στις τιμές καταναλωτή, οι οποίες μειώθηκαν κατά μέσο όρο μόνο κατά 13 % την εν λόγω περίοδο. Αυτό οφείλεται εν μέρει στην ισχύ που έχουν οι κατεστημένοι φορείς στην αγορά και εν μέρει στους φραγμούς στην είσοδο νέων ανταγωνιστών, όπως οι τιμές που υπόκεινται σε κανονιστική ρύθμιση. Η πρόταση για «σχεδιασμό της αγοράς» της δέσμης «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους»⁶² έχει ως στόχο να τονώσει τον ανταγωνισμό με τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων τεχνολογιών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και με την παροχή της δυνατότητας στους καταναλωτές να καταστούν ενεργοί παράγοντες στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η εν λόγω δέσμη θα βοηθήσει επίσης στην ολοκλήρωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας, θερμότητας και μεταφορών μέσω της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών που θα αυξήσουν τον ανταγωνισμό και θα συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές.

Στον τομέα των μεταφορών και της κινητικότητας, εξακολουθούν να υφίστανται πολλοί φραγμοί και οι νέοι ανταγωνιστές συχνά αντιμετωπίζουν αδικαιολόγητους περιορισμούς πρόσβασης στις εσωτερικές σιδηροδρομικές και οδικές υπηρεσίες. Ο κατακερματισμός της αγοράς μεταφορών και τα κενά της κοινωνικής νομοθεσίας είναι θέματα που αφορούν κυρίως τις οδικές μεταφορές. Ταυτόχρονα, η ανεπαρκής διαλειτουργικότητα ως αποτέλεσμα των διαφορετικών εθνικών απαιτήσεων παρεμποδίζει την πλήρη ανάπτυξη του ανταγωνισμού στις σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές και στις διεθνείς σιδηροδρομικές υπηρεσίες. Η υλοποίηση της 4^{ης} δέσμης για τους σιδηροδρόμους θα βελτιώσει τη διαλειτουργικότητα και θα ανοίξει τις εγχώριες αγορές σιδηροδρομικών μεταφορών (προς όφελος των επιβατών), ενώ η έγκριση των προτεινόμενων πράξεων στο πλαίσιο των τριών δεσμών για την κινητικότητα

⁶⁰ COM(2016) 815.

⁶¹ Οδηγία (ΕΕ) 2015/2436.

⁶² COM(2016) 860.

του 2017 και του 2018 θα συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών⁶³.

Η ανάπτυξη των δικτύων 4ης γενιάς (4G) στην Ευρώπη καθυστέρησε λόγω των διαφορετικών εθνικών κανόνων και προσεγγίσεων σχετικά με την κατανομή των ζωνών ραδιοφάσματος. Η πρόσφατη έγκριση του σχεδίου δράσης για τα δίκτυα 5ης γενιάς (5G)⁶⁴ και του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών⁶⁵, συμπεριλαμβανομένων των νέων κανόνων για τη διαχείριση του ραδιοφάσματος, θα διασφαλίσει τη διαθεσιμότητα ζωνών για τις νέες υπηρεσίες 5ης γενιάς προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε ολόκληρη την Ένωση μέχρι το 2020 υπό τους ίδιους τεχνικούς όρους. Στήριζεται έτσι η ανάπτυξη των δικτύων 5ης γενιάς και παρέχονται επίσης κίνητρα για την ανάπτυξη σταθερών και κινητών δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας που είναι καίριας σημασίας για την οικονομία δεδομένων, την τεχνητή νοημοσύνη και την ψηφιοποίηση της οικονομίας και της κοινωνίας μας.

3.6 Προς περισσότερο ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές και μια πλήρως ανεπτυγμένη Τραπεζική Ένωση

Οι Ευρωπαίοι καταναλωτές και οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις εξακολουθούν να μην επωφελούνται από το σύνολο των αυξημένων ευκαιριών, της αποδοτικότητας και της ασφάλειας που παρέχουν οι πλήρως ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές και η πλήρως ανεπτυγμένη Τραπεζική Ένωση. Με την εισαγωγή του ευρώ, η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών της Ένωσης κατέστη ακόμη πιο σημαντική. Σε πολλά κράτη μέλη, η χρηματοπιστωτική κρίση είχε σημαντικό αντίκτυπο στον τραπεζικό δανεισμό, με αποτέλεσμα τη διάθεση λιγότερων πιστώσεων στις εταιρείες και τη δημιουργία σοβαρών διαταραχών στην πραγματική οικονομία. Η διασυννοριακή τραπεζική πίστωση και οι εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης εξακολουθούν να μην έχουν αναπτυχθεί επαρκώς στην Ευρώπη. Η Ευρώπη διαθέτει μόνο 26 «εταιρείες-μονόκερους», δηλαδή νεοφυείς επιχειρήσεις που αποτιμώνται σε περισσότερα από 1 δισεκατομμύρια ευρώ, σε σύγκριση με τις 106 των ΗΠΑ και τις 59 της Κίνας. Για την περαιτέρω τόνωση των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων στην οικονομία, είναι σημαντικό να ενταθούν οι προσπάθειες για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των υφιστάμενων φραγμών σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση «Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη — απολογισμός και επόμενα βήματα» που εγκρίθηκε σήμερα από την Επιτροπή⁶⁶.

Η διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις της Ένωσης αποτελεί προτεραιότητα στο πλαίσιο της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. Η Επιτροπή έχει υποβάλει προτάσεις για την προσέλκυση νέων επενδυτών (παραδείγματος χάριν για την πληθοχρηματοδότηση), την ενίσχυση της ικανότητας των τραπεζών να χορηγούν δάνεια βάσει κανόνων που καθιστούν τις τιτλοποιήσεις απλούστερες, περισσότερο διαφανείς και τυποποιημένες, και τη μείωση των φραγμών στις διασυννοριακές επενδύσεις. Οι κανόνες για ενισχυμένη προστασία των καταναλωτών και των επενδυτών είναι σημαντικοί για τη δημιουργία εμπιστοσύνης και σταθερότητας που απαιτούνται για την μεγαλύτερη διασυννοριακή τραπεζική δραστηριότητα. Η πρόταση της Επιτροπής για ένα πανευρωπαϊκό ατομικό συνταξιοδοτικό προϊόν⁶⁷ θα παράσχει στους πολίτες περισσότερες ευκαιρίες αποταμίευσης για τη συνταξιοδότησή τους, ακόμη και σε διασυννοριακό περιβάλλον. Τα

⁶³ COM(2011) 144.

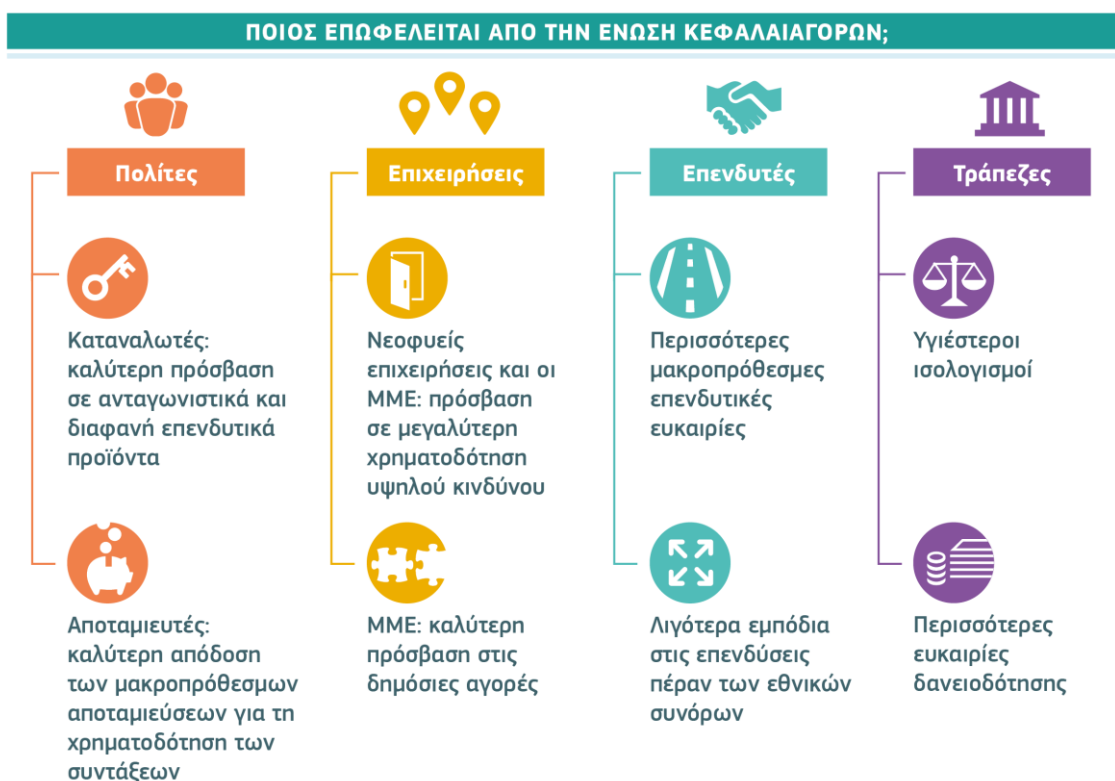
⁶⁴ COM(2016) 588.

⁶⁵ COM(2016) 590.

⁶⁶ COM(2018) 771.

⁶⁷ COM(2017) 343.

κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν αφενός τον πανευρωπαϊκό χαρακτήρα του προς όφελος όλων των πολιτών της Ένωσης και αφετέρου ότι οι διαφορετικοί φορολογικοί κανόνες και οι πολύπλοκες δομές δεν εμποδίζουν τη μελλοντική χρήση του εν λόγω προϊόντος. Αυτός υπήρξε ένας από τους κύριους στόχους της Τραπεζικής Ένωσης, μαζί με τον στόχο της περαιτέρω ενοποίησης των ευρωπαϊκών τραπεζικών συστημάτων και της διάρρηξης των δεσμών μεταξύ τραπεζών και κρατών. Από το 2012 έχουν θεσπιστεί οι δύο πυλώνες της Τραπεζικής Ένωσης: ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός και ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης των τραπεζών, με δικό του Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης χρηματοδοτούμενο από τις τράπεζες. Συνεχίζονται οι εργασίες σχετικά με την έναρξη της επιχειρησιακής λειτουργίας του κοινού δημοσιονομικού μηχανισμού ασφάλειας του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης, που θα παρέχεται από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Επιπλέον, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για ένα ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων,⁶⁸ ώστε να παρέχεται το ίδιο επίπεδο προστασίας στους καταθέτες σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Η ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών αποτελεί πλέον επιτακτική ανάγκη.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

3.7 Μείωση του διοικητικού φόρτου και διευκόλυνση της φορολογικής συμμόρφωσης

Οι διοικητικοί και κανονιστικοί φραγμοί εξακολουθούν να αποθαρρύνουν τις μικρές επιχειρήσεις από το να επεκταθούν σε διασυνοριακό επίπεδο. Μια πρόσφατη έρευνα απέδειξε⁶⁹ ότι τις εταιρείες τις απασχολεί περισσότερο η διοικητική πολυπλοκότητα (83 %) από ό,τι οι γλωσσικοί φραγμοί (45 %) κατά τη διέλευση των συνόρων. Το κόστος της

⁶⁸ COM(2015) 586.

⁶⁹ Έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Eurochambres το καλοκαίρι του 2015, με τη συμμετοχή 592 επιχειρηματιών από την Ένωση.

συμμόρφωσης με διαφορετικές εθνικές απαιτήσεις και διαδικασίες μπορεί να υπερβαίνει τις δυνατότητες των πολιτών, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των νεοφυών επιχειρήσεων.

Σε επίπεδο Ένωσης, η πρακτική στήριξη υφίσταται και ενισχύεται. Σε αυτή περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, η διαδικτυακή πύλη «Η Ευρώπη σου — Επιχειρήσεις» και το «Δίκτυο Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων». Ο προσφάτως εκδοθείς κανονισμός για την ενιαία ψηφιακή πύλη θα καταστήσει ακόμη ευκολότερη για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις την πρόσβαση σε επιγραμμικές πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους στην ενιαία αγορά. Οι κοινοί κανόνες για την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης παρέχουν ασφάλη και διαφανή εργαλεία στους πολίτες και στις επιχειρήσεις για να αλληλεπιδρούν ψηφιακά με τη δημόσια διοίκηση και τον ιδιωτικό τομέα. Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για το εταιρικό δίκαιο⁷⁰, η Επιτροπή πρότεινε επίσης νέους κανόνες για τον καθορισμό σαφών και εναρμονισμένων κοινών διαδικασιών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μια εταιρεία μπορεί να μετεγκατασταθεί από ένα κράτος μέλος σε άλλο, να συγχωνευθεί ή να διασπαστεί σε διασυννοριακό επίπεδο, καθώς και ισχυρές διασφαλίσεις κατά των καταχρήσεων. Οι εταιρείες θα πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα να καταχωρίζονται, να δημιουργούν νέες θυγατρικές ή να καταθέτουν έγγραφα στο μητρώο επιχειρήσεων επιγραμμικά.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός έχει τη δυνατότητα να μειώνει σημαντικά τον διοικητικό φόρτο και να βελτιώνει τις συνθήκες πλαισίου για επιχειρηματικές επενδύσεις, για παράδειγμα στον τομέα των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων. Μια έρευνα του 2016 έδειξε ότι το 82 % των δημοσίων υπηρεσιών ήταν επιγραμμικά διαθέσιμες στην Ευρώπη. Το χάσμα μεταξύ των χωρών με τις καλύτερες επιδόσεις και αυτών με τις χειρότερες τείνει να κλείσει. Προτεραιότητα είναι να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στην υλοποίηση του σχεδίου δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση⁷¹ που εγκρίθηκε το 2016. Αυτό περιλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και την ανάπτυξη και χρήση των απαραίτητων εργαλείων της τεχνολογίας των πληροφοριών, όπως το Σύστημα Διασύνδεσης Μητρώων Επιχειρήσεων (BRIS/ΣΔΙΜΗΕ), η διασυννοριακή παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας και οι υποδομές ψηφιακών υπηρεσιών.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν επίσης να απλοποιήσουν τη συμμόρφωση και να μειώσουν το κόστος στον τομέα της φορολογίας. Ένας από τους μεγαλύτερους φραγμούς στη διασυννοριακή δραστηριότητα είναι η συμμόρφωση προς τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας. Η πρωτοβουλία για τη μικρή μονοαπευθυντική θυρίδα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας έχει ήδη αποφέρει εξοικονόμηση περισσότερων από 500 εκατομμύρια ευρώ για τις επιχειρήσεις. Με βάση τα ανωτέρω, οι συννομοθέτες συμφώνησαν τον Δεκέμβριο του 2017 σε σειρά μέτρων για την καθιέρωση απλούστερων και αποτελεσματικότερων κανόνων για τις επιχειρήσεις που πωλούν αγαθά μέσω Διαδικτύου. Η πρόταση της Επιτροπής για μείωση του διοικητικού φόρτου όσον αφορά τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις⁷² θα συμβάλλει στην αύξηση των διασυννοριακών τους συναλλαγών κατά περίπου 13 %. Η έγκριση της πρότασης για την Κοινή Ενοποιημένη Βάση Φορολογίας Εταιρειών (ΚΕΒΦΕ)⁷³ θα μειώσει το ετήσιο επιπλέον κόστος φορολογικής συμμόρφωσης μιας νέας θυγατρικής σε άλλο κράτος μέλος περίπου κατά 65 %. Αυτό από μόνο του θα αυξήσει τις επενδύσεις κατά ποσοστό έως και 3,4 % και το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Ένωσης έως και 1,2 %. Ωστόσο, μένουν να γίνουν ακόμα πολλά. Σήμερα, η ενιαία αγορά παραμένει σε μεγάλο

⁷⁰ COM(2018) 239; COM(2018) 241.

⁷¹ COM(2016) 179.

⁷² COM(2018) 21.

⁷³ COM(2016) 685; COM(2016) 683.

βαθμό υπανάπτυκτη σε φορολογικά θέματα. Τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν αποφασιστική δράση για να θεσπίσουν τις καίριες σημασίας εκκρεμείς προτάσεις για τη μελλοντική ανταγωνιστικότητα της ΕΕ. Με βάση τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη για επίτευξη ομόφωνης συμφωνίας στο Συμβούλιο σχετικά με σημαντικές φορολογικές προτάσεις, η Επιτροπή θα υποβάλει πολύ σύντομα ανακοίνωση με την οποία θα διερευνά τη δυνατότητα αξιοποίησης της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία για ορισμένα φορολογικά θέματα. Τα θέματα αυτά χρήζουν περαιτέρω μελέτης ενόψει των διαβουλεύσεων σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης στο Sibiu, στις 9 Μαΐου 2019.

3.8 Μέτρα πρόσφορης εφαρμογής

Οι κανόνες αυτοί καθ' εαυτούς δεν επαρκούν για τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, και η ικανότητα πώλησης προϊόντων και παροχής υπηρεσιών σε όλη την Ένωση εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα και την πρόσβαση σε υποδομές ή δίκτυα, όπως μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών. Η Ένωση έχει επενδύσει σε αυτούς τους τομείς και διευκόλυνε τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις. Κατά την περίοδο 2014-2020, ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», μαζί με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων και το πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων 2020» αναμένεται να χρηματοδοτήσουν πάνω από 2000 έργα στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών, με σκοπό τη στήριξη βιώσιμων και διασυνδεδεμένων δικτύων υψηλών επιδόσεων.

Για την περίοδο από το 2021 έως το 2027, η Επιτροπή πρότεινε έναν απλούστερο, πιο εξορθολογισμένο και πιο ευέλικτο προϋπολογισμό που θα επιτρέψει την αποτελεσματικότερη στήριξη σε όλους τους εν λόγω τομείς που είναι ουσιώδους σημασίας για την ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς. Σε αυτόν περιλαμβάνεται ιδίως ο προτεινόμενος νέος μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», τα προγράμματα «Διάστημα» και «Ψηφιακή Ευρώπη», και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία. Τα εν λόγω προγράμματα θα προωθήσουν πρωτοβουλίες όπως η ανάπτυξη διασυννοριακών διαδρόμων 5ης γενιάς για συνδεδεμένη και αυτοματοποιημένη οδήγηση, δορυφορική παρατήρηση και πλοήγηση, υπολογιστική υψηλών επιδόσεων, τεχνητή νοημοσύνη ή κυβερνοασφάλεια. Παράλληλα, το νέο πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων Ευρώπη» θα εξακολουθήσει να στηρίζει τη μελλοντική έρευνα στις εν λόγω τεχνολογίες. Για να μπορέσει η ενιαία αγορά να παράγει αποτελέσματα επιτοπίως, είναι επίσης αναγκαίο η Ένωση να υποστηρίξει οικονομικά τις εθνικές διοικήσεις. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όσον αφορά τη διοικητική συνεργασία, τις δραστηριότητες επιβολής της νομοθεσίας, την πρόσβαση πολιτών και επιχειρήσεων σε πληροφορίες και τη δημιουργία ικανοτήτων. Χρειάζεται επίσης να δοθεί στήριξη σε εταιρείες που επιθυμούν να έχουν πρόσβαση στην ενιαία αγορά ώστε να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους. Η στήριξη αυτή προβλέπεται στα μελλοντικά προγράμματα, όπως το πρόγραμμα «Ενιαία Αγορά», το ταμείο InvestEU ή η συνεργασία στον τομέα της φορολογίας και στον τομέα των τελωνείων. Η ταχεία επίτευξη συμφωνίας επί των προτάσεων της Επιτροπής για τον προϋπολογισμό της περιόδου 2021-2027 θα επιτρέψει η εν λόγω στήριξη να παρασχεθεί σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η διά βίου μάθηση, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, διευκολύνουν την απόκτηση των δεξιοτήτων που μπορεί να στηρίζουν την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού στην ενιαία αγορά. Με τη σειρά της, η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού μπορεί να διευκολύνει την απόκτηση νέων ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Η Ένωση μπορεί να βοηθήσει τα κράτη μέλη να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα, για παράδειγμα με το νέο «θεματολόγιο δεξιοτήτων για την

Ευρώπη», τον «συνασπισμό για τις ψηφιακές δεξιότητες και θέσεις εργασίας», τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης⁷⁴ και τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας. Η γλώσσα συχνά παραμένει ένα πρακτικό εμπόδιο στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, τη σύσταση μιας επιχείρησης σε άλλο κράτος μέλος ή τη διεξαγωγή διασυνοριακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Στις δημόσιες συμβάσεις για παράδειγμα, το 23 % των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν ότι η γλώσσα ήταν ένας «πολύ σημαντικός φραγμός» για την υποβολή προσφορών σε διασυνοριακό επίπεδο. Η εκπαίδευση, οι ανταλλαγές Erasmus και, σε κάποιο βαθμό, η αυτόματη μετάφραση μπορούν να αποτελέσουν μέρος της λύσης. Η Ενιαία Ψηφιακή Πύλη που αναφέρεται ανωτέρω προβλέπει ότι οι πληροφορίες θα είναι διαθέσιμες στους πολίτες και στις επιχειρήσεις σε μία τουλάχιστον άλλη γλώσσα. Επιπλέον, οι διμερείς πρωτοβουλίες, όπως τα ευρωπαϊκά κέντρα καταναλωτών, έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης που ξεπερνάει τα γλωσσικά σύνορα.

Συμπέρασμα

25 χρόνια μετά, η ενιαία αγορά εξακολουθεί να διαθέτει ένα σημαντικό αναξιοποίητο δυναμικό. Αυτό αποτελεί το καλύτερο πλεονέκτημα της Ευρώπης για τη δημιουργία ανάπτυξης και καινοτομίας, την προσέλκυση επενδύσεων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των εταιρειών της στις παγκοσμιοποιημένες αγορές. Τα οφέλη της είναι επίσης σαφή για τους πολίτες. Χάρη στην ενιαία αγορά, οι Ευρωπαίοι μπορούν να σπουδάζουν, να ταξιδεύουν, να ζουν και να εργάζονται όπου επιθυμούν. Επωφελούνται από ευρύτερο φάσμα επιλογών και χαμηλότερες τιμές, καθώς και από υψηλά πρότυπα περιβαλλοντικής, κοινωνικής προστασίας και προστασίας των καταναλωτών. Ενόψει της χαμηλής ανάπτυξης και του αυξανόμενου διεθνούς ανταγωνισμού, το θεματολόγιο της ενιαίας αγοράς θα συνεχίσει να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο ώστε να καταστεί η οικονομία της Ένωσης ανθεκτικότερη, πιο καινοτόμος και πιο παραγωγική, δικαιότερη και χωρίς αποκλεισμούς.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο και να έχει το πολιτικό θάρρος να οδηγήσει την ενιαία αγορά σε νέο επίπεδο. Θα απαιτηθεί σημαντική πολιτική δέσμευση για την εμβάθυνση της ολοκλήρωσης στους τομείς της ενιαίας αγοράς όπου υπάρχει σημαντικό αναξιοποίητο δυναμικό, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών και της φορολογίας, και την προώθηση της δικαιοσύνης και της πολυδεκτικότητας. Θα απαιτηθεί επίσης ένα φιλόδοξο θεματολόγιο για να διασφαλιστεί η συνεχής και έγκαιρη προσαρμογή σε νέες προκλήσεις που απαιτούν εμβάθυνση της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς, προκειμένου να αποφευχθεί η επανεμφάνιση στο μέλλον φραγμών στις παραδοσιακές αγορές και στις νεοεμφανιζόμενες αγορές σε στρατηγικούς τομείς, όπως η ψηφιακή, η τεχνητή νοημοσύνη ή η κυκλική οικονομία και η οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Περισσότερο από ποτέ χρειαζόμαστε να συμπλεύσει η ρητορική με τα μέτρα εφαρμογής και να διεξάγουμε ανοικτό διάλογο στο υψηλότερο επίπεδο με στόχο την ανανεωμένη δέσμευση των ηγετών για την ενιαία αγορά σε όλες της τις διαστάσεις.

Σε έναν κόσμο όπου η πολυμερής συνεργασία τίθεται εν αμφιβόλω, η ενιαία αγορά είναι ακόμη πιο σημαντική σήμερα απ' ό,τι πριν από 25 χρόνια. Δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά μέσο υλοποίησης της ευημερίας των πολιτών και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της Ένωσης. Αποτελεί ουσιαστικό θεμέλιο για ένα σταθερό και ανθεκτικό ενιαίο νόμισμα. Υποστηρίζει τη θέση και την επιρροή της Ένωσης στον κόσμο. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα εντείνει την παρακολούθηση και ανάλυση της ενιαίας αγοράς σε στενή συνεργασία με τα

⁷⁴ Η εν λόγω εμβληματική πρωτοβουλία της Ένωσης αποσκοπεί να διασφαλίσει ότι η μάθηση, οι σπουδές και η διεξαγωγή ερευνών δεν θα παρεμποδίζονται από σύνορα.

κράτη μέλη και θα ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τις εξελίξεις. Επίσης, η Επιτροπή:

- καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να διασφαλίσει ότι το Συμβούλιο συνεργάζεται άμεσα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για να εγκρίνει, μέχρι τα τέλη Μαρτίου του 2019, τις νομοθετικές πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ενιαία αγορά, της Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς, της Ένωσης Κεφαλαιαγορών και της Τραπεζικής Ένωσης, όπως αναφέρονται στο παράρτημα I, καθώς και άλλες πρωτοβουλίες που αναφέρονται στην παρούσα ανακοίνωση, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής διάστασης, της προστασίας των καταναλωτών, και της ενέργειας και των μεταφορών·
- καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να διασφαλίσει ότι οι διοικήσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τη στήριξη της Επιτροπής, θα εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, την εφαρμογή και επιβολή του συνόλου της νομοθεσίας για την ενιαία αγορά, αποφεύγοντας τον «κανονιστικό υπερθεματισμό»·
- καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να ανανεώσει τη συνεργασία με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις για την προώθηση της συνεχούς πολιτικής και δημόσιας στήριξης στην ενιαία αγορά, κυρίως στο πλαίσιο των εκλογών για Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο·
- καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με βάση την παρούσα ανακοίνωση, να αφιερώσει μια εμπεριστατωμένη συζήτηση σε επίπεδο ηγετών για την ενιαία αγορά σε όλες της τις διαστάσεις, ώστε να εντοπιστούν οι κοινές προτεραιότητες δράσης και οι κατάλληλοι μηχανισμοί με τους οποίους η τόσο αναγκαία νέα πολιτική δέσμευση για την ενιαία αγορά θα συμπλεύσει με συγκεκριμένα μέτρα εφαρμογής σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.